

SANG I SKOLEN

EN NATIONAL KORTLÆGNING

SANG I SKOLEN

EN NATIONAL KORTLÆGNING

Lea Wierød Borčak
Rie Schmidt Eriksen
Anne Agersnap
Jens Stig Olsen
Nicklas Vittrup Steffensen
Julie Agerbo Nielsen
Esben Bjerre
Fedja Wierød Borčak
Andreas Lieberoth

Enhed for Sangforskning
Aarhus Universitet 2026

Sang i skolen – en national kortlægning

Forfattere:

Lea Wierød Borčak, AU (design, tekst, dataindsamling og analyse)
Rie Schmidt Eriksen, AU (design, dataindsamling og analyse)
Anne Agersnap, AU (design, dataindsamling og analyse)
Jens Stig Olsen, UCN (design, dataindsamling og analyse)
Nicklas Vittrup Steffensen, AU (kodning)
Julie Agerbo Nielsen, AU (kodning)
Esben Bjerre, AU (analyse)
Fedja Wierød Borčak, AU (analyse)
Andreas Lieberoth, AU (design, dataindsamling og analyse)

Kortlægningen er udført af Enhed for Sangforskning (AU) i samarbejde med Sangens Hus, Musiklærerforeningen, Dansk Sang – Musiklærerforeningens Forlag, Center for Grundskoleforskning (SDU) og University College Nordjylland.

Tak til Karen Kjær Johansen (Musiklærerforeningen), Søren Bechmann (Dansk Sang), Anne Bang-Larsen (Center for Grundskoleforskning, SDU), Mikkel Snorre Wilms Boysen og Thomas Thorsen (begge Professionshøjskolen Absalon og Center for Grundskoleforskning, SDU) samt Louise Christine Højlund (Professionshøjskolen Absalon) for kommentarer til spørgeskema og rapporttekst. Desuden en stor tak til Jens Knigge (Nord Universitet) for grundige kommentarer til det samlede rapportudkast.

Forsidefoto: Ard Jongsma for Sangens Hus

Publiceret af Aarhus Universitet på Open Books 2026

Publikationsdato: 9. september 2026

ISBN: 978-87-7507-600-0

DOI: <https://doi.org/10.7146/79wtzr50>

© Forfatterne

Dette er en Open Access publikation udgivet under licensen Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). Denne licens tillader genbrugere at distribuere, remix'e, ændre og bygge videre på materialet i ethvert medie eller format kun til ikke-kommercielle formål, og kun så længe materialets ophaver krediteres.

Rapporten er fagfællebedømt.

Anbefalet citationsform: Borčak, L.W., R.S. Eriksen, A. Agersnap, J.S. Olsen, N.V. Steffensen, J.A. Nielsen, E. Bjerre, F.W. Borčak og A. Lieberoth. 2026. Sang i skolen – en national kortlægning. Enhed for Sangforskning, Aarhus Universitet. <https://doi.org/10.7146/79wtzr50>

Etik, databeskyttelse og datadeling:

Musiklærersurveyen er gennemført af Aarhus Universitet under forskningshjælpen og med forudgående deltagerinformation. Lærersurveyen er gennemført af Epinion i Epinions webpanel efter aftale med AU. Ingen af undersøgelserne har indsamlet direkte personhenførbare oplysninger. AU er dataansvarlig; data opbevares sikkert og slettes fem år efter projektets afslutning. Datasættene offentliggøres ikke, da baggrundsoplysninger i kombination kan muliggøre identifikation af skoler. Forskere kan kontakte Lea Wierød Borčak, lmw@cas.au.dk, om mulig adgang til relevante dele af data i anonymiseret form. Udlevering vurderes konkret i hvert enkelt tilfælde.

Kortlægningen er støttet af Augustinus Fonden.

AUGUSTINUS FONDEN

Indhold

Abstract	7
Introduktion.....	9
Metode og datagrundlag	10
Musiklærersurveyen.....	10
Lærersurveyen.....	12
Analyse.....	13
Resultater.....	15
Morgensang.....	15
Sang i musikfaget.....	17
Sang i andre fag	37
Opsamling og diskussion.....	43
Sangens plads i et bredt musikfag.....	43
At lære sange vs. at lære at synge	44
Et uudnyttet stemmepotentiale.....	45
Motivation, mestring og sangglæde.....	47
Afslutning	48
Litteratur	49
Bilag A	53
Bilag B	55
Bilag C	61
Bilag D	71

ABSTRACT

Sang i skolen har i de seneste årtier fået voksende samfundsmæssig og politisk bevågenhed, senest med Kulturministeriets landsdækkende Morgensangsmission. Men der har hidtil manglet systematisk viden om sangens faktiske udbredelse og vilkår i den danske grundskole. Denne rapport fremlægger resultaterne af den første nationale kortlægning af sang i danske grundskoler og baserer sig på to spørgeskemaundersøgelser: en survey blandt musiklærere og en survey blandt lærere om deres brug af sang i øvrige fag. Undersøgelsen belyser tre områder: *morgensang og fællessang, sang i musikfaget samt sang i skolens øvrige fag*.

Kortlægningen finder, at sang står stærkt som kulturel og social praksis, men svagere som undervisningsgenstand, især hvad angår udviklingen af elevernes sangstemme. Morgensang findes på formentlig tre ud af fire danske skoler; sang tillægges høj værdi af lærerne og forbindes med fællesskab, kulturarv og trivsel, og knap halvdelen af lærerne uden for musikfaget synger med deres elever, om end for de flestes vedkommende sporadisk. Samtidig dominerer instrumentalt sammenspil musikfaget, mens sangteknik og stemmebrug hører til de mindst underviste aktiviteter; og over halvdelen af musiklærerne arbejder sjældent eller aldrig med stemmetræning og sangøvelser. En analyse af 1.005 anvendte sange viser desuden, at repertoireet ligger lavt og smalt i forhold til det toneområde, der i den sangpædagogiske litteratur anses for hensigtsmæssigt for børns stemmeudvikling. Der tegner sig en kløft mellem den høje værdisætning af sang og den tid, der i praksis afsættes til sangfagligt arbejde.

Rapporten konkluderer dermed, at den målrettede sangundervisning på trods af sangs høje status kun udgør en begrænset del af musikfaget, og at sang i danske skoler i højere grad handler om at lære sange end om at lære at synge. Spørgsmålet rejses, om en levende fællessangskultur i længden kan opretholdes uden det stemmefaglige arbejde, der er dens forudsætning.

INTRODUKTION

I de seneste årtier er sang i skolen blevet en markant samfundsmæssig og politisk dagsorden; DR's årlige Skolernes Sangdag og forskellige politiske tiltag for morgensang (Kaimson 2017; Københavns Kommune 2022) har sat fokus på emnet, kulminerende med Kulturministeriets og Phillip Fabers landsdækkende Morgensangsmission. Parallelt hermed er organisationer og store projekter som Sangens Hus og Alle Kan Synge vokset frem, ligesom etableringen af Enhed for Sangforskning (AU) markerer en stigende akademisk interesse. Opblomstringen sker i nogen grad som reaktion på en oplevet svækkelse af sangkulturen i skole og samfund, som har været iagttaget længe (Aller & Schelde 1998).

Trods den stigende bevågenhed mangler der empirisk viden om sangens aktuelle situation i den danske grundskole: Hvor udbredt er morgensang og fællessang? Hvordan og hvor meget arbejdes der med sang i musikfaget, og synges der i de andre fag? I Danmark eksisterer der tradition for at kortlægge musikfagets vilkår (Nielsen 2010; Holgersen & Holst 2020), men her dokumenteres typisk ydre strukturelle vilkår (timetal, lærerkvalifikationer, ressourcer) snarere end fagets indhold, såsom sang.

Nationale kortlægninger fra Norge og Sverige tegner et billede af sang som en vigtig, om end ikke dominerende, aktivitet i musikfaget (Johnson 2021), hvis frekvens dog falder opad i klassetrinnene, mens sangen uden for musiktimerne mest er knyttet til højtider og festdage (Balsnes et al. 2025). Ligeledes fandt Johnson (2021), at det svenske skolesangsrepertoires toneomfang ligger lavt og smalt for børnestemmer. Hvorvidt dette nordiske billede gør sig gældende på dansk grund, har hidtil været ubelyst. Med nærværende studie foreligger for første gang en sammenlignelig kortlægning.

Der findes dog nogle indikatorer på, at der er blevet mindre sang i skolerne siden midten af det 20. århundrede. I Sverige er en nedgang i sangaktiviteter i skolen blevet dokumenteret over en periode på 70 år (Johnson 2020), og i Danmark viser en nylig spørgeskemaundersøgelse tegn på samme udvikling, idet ældre danskere i højere grad end yngre erindrer at have sunget ofte i skolen (Baunvig et al. 2025). Den observerede nedgang falder tidsmæssigt sammen med en omlægning af skolens sangundervisning. Frem til midten af 1900-tallet var sang et selvstændigt skolefag, men i perioden 1958-1975 blev det – parallelt med udviklingen i flere andre europæiske lande – erstattet af et musikfag baseret på et bredere musikbegreb (Holgersen & Holst 2020). Sang har siden indgået som ét indholdsområde blandt flere i musikfaget. For tre årtier siden iagttog musikpædagogen Peter Abrahamsen (1998, 42), at musikfagets bredde kunne gå ud over sangen: "I musiktimerne, hvor sangen tidligere udgjorde selve indholdet, er de sanglige aktiviteter i dag generelt stærkt aftagende. Årsagen hertil er som nævnt bl.a., at der er flere og andre aktivitetsformer i musiktimerne, for eksempel spil, bevægelse, drama, lytning etc."

Nogle har endvidere argumenteret for, at indlejringen af sangundervisningen i musikfaget medvirkede til en forskydning af sang fra en alment dannende, tværgående aktivitet, der kunne bruges af hele skolen, til en specifik musikalsk underdisciplin, der primært finder sted inden for musikfaget (Marstal 2006). Fælles for ovenstående iagttagelser er imidlertid, at de ikke er blevet systematisk undersøgt. Nærværende kortlægning giver et indblik i, hvilken rolle og hvilket omfang sang har i skolen i dag, både i og uden for musikfaget, og bidrager dermed med et empirisk fundament på et felt, der hidtil i vid udstrækning har hvilet på antagelser. Rapporten belyser tre områder: morgensang og fællessang, sang i musikfaget samt sang i skolens øvrige fag.

METODE OG DATAGRUNDLAG

Kortlægningen baserer sig på to spørgeskemaundersøgelser. Den første, ”musiklærersurveyen”, belyser musiklæreres brug af sang i undervisningen samt forekomsten af morgensang, mens den anden, ”lærersurveyen”, har spurgt øvrige grundskolelærere om deres brug af sang i andre fag end musik.

Musiklærersurveyen

Musiklærersurveyen udgør hoveddelen af undersøgelsen og består af et spørgeskema med spørgsmål om morgensang, indholdet af musikundervisningen med særligt fokus på brugen af sang samt holdninger til sang i skole og samfund (se bilag C). Spørgeskemaet omfatter desuden en række spørgsmål om musikfaget og musikundervisningen mere generelt. Da denne rapport specifikt undersøger sangens plads i skolen, behandles kun de dele af datamaterialet, der er relevante for dette formål. Øvrige analyser af surveyens datamateriale vil blive formidlet i kommende publikationer.

Undersøgelsen blev gennemført i perioden maj-juni 2025. Forud for udsendelsen blev spørgeskemaet pilottestet på en gruppe musiklærere, der efterfølgende deltog i en fælles diskussion med henblik på at styrke skemaets forståelighed og relevans.

Spørgeskemaet blev udsendt pr. e-mail til alle danske grundskolers offentlige mailadresse på baggrund af Børne- og Undervisningsministeriets opgørelse over grundskoler (Styrelsen for It og Læring 2025). Mailen fortalte om undersøgelsen og bad modtageren om at videresende mailen samt deltagerinformationen til skolens musiklærere. Der blev udsendt påmindelsesmails ad flere omgange, og undervejs i indsamlingsperioden blev invitationen også udsendt via Musiklærerforeningens mailliste. Mod slutningen af indsamlingsperioden blev surveyen desuden delt i grupper for musiklærere på sociale medier, hvor et screeningsspørgsmål sikrede, at kun lærere, der underviser i musik i grundskolen, indgik. For at styrke den geografiske dækning blev der afslutningsvist udsendt målrettede påmindelser pr. mail til underrepræsenterede kommuner.

I alt påbegyndte 742 musiklærere besvarelsen, hvoraf 500 gennemførte den fuldt ud. Besvarelser fra respondenter, der ikke gennemførte hele spørgeskemaet, er medtaget for de spørgsmål, de nåede at besvare, og derfor varierer N fra spørgsmål til spørgsmål (antallet angives ved de enkelte figurer og tabeller). Spørgsmålene om respondenternes baggrund, som diskuteres i dette afsnit, er besvaret af mellem 723 og 729 respondenter. Spørgsmålet om, hvilke klassetrin respondenterne underviser på, er dog besvaret af lidt færre, da det lå senere i spørgeskemaet.

Undersøgelsens population er musiklærere og ikke skoler, og derfor kan flere lærere fra samme skole have deltaget. På baggrund af fire identifikationsvariabler (kommune, skolestørrelse, morgensang og skoleform) kan antallet af repræsenterede skoler estimeres til mindst 300-400 – sandsynligvis flere – svarende til ca. 20-25 % af landets grundskoler. Respondenterne repræsenterer 97 af Danmarks 98 kommuner. Den største andel kommer fra Aalborg Kommune (5,1 %), efterfulgt af Københavns Kommune (4,5 %), Aarhus Kommune (4,0 %), Odense Kommune (3,7 %) og Kolding Kommune (2,3 %). Respondenternes geografiske fordeling svarer i store træk til fordelingen af landets grundskoler; København fylder mindre, end dens befolkningsandel kunne antyde, det afspejler bl.a., at kommunen har relativt færre og større skoler.

Respondenternes køn, alder, skoletype og uddannelse fremgår af tabel 1 nedenfor. Andelen af kvinder blandt respondenterne (68,4 %) svarer nogenlunde til fordelingen blandt folkeskolens lærere,

hvor kvinder udgør omkring to tredjedele (Ekspertgruppen om køn 2024); respondenternes gennemsnitsalder er 46,9 år (SD 10,4), hvilket ligger en smule over gennemsnitsalderen blandt kommunalt ansatte lærere (44,8 år; KL 2025). Fordelingen på skoleformer er sammenlignelig med den nationale fordeling af grundskoler, om end folkeskoler er let overrepræsenterede (Styrelsen for It og Læring 2025). På baggrund af respondenternes oplysninger om antallet af musiklærere på deres skole – med et gennemsnit på 3,2 (N = 717) – og Børne- og Undervisningsministeriets opgørelse over 1.625 grundskoler (opgjort i 2025) kan det samlede antal musikundervisere i den danske grundskole groft estimeres til i omegnen af 5.000. Dette tal er behæftet med betydelig usikkerhed, men giver en nyttig fornemmelse af populationens størrelse.

Musikundervisernes ugentlige undervisningsmængde varierer betydeligt. En mindre gruppe på 10 % underviser i blot 1-2 lektioner om ugen, mens 26 % har 3-5 lektioner. Den største andel, 44 %, underviser i 6-10 lektioner ugentligt, og 20 % har mere end 10 musiklektioner om ugen. Blandt de 686 musiklærere, der har angivet, hvilke klassetrin de underviser på, underviser 75 % i indskolingen, 70 % på mellemtrinnet og 28 % i udskolingen. Svarene er ikke gensidigt udelukkende, og mange lærere underviser på flere trin samtidig.

De fleste musikundervisere (57 %) har lektioner af 45 minutters varighed. Knap hver fjerde lærer (24 %) underviser i dobbeltlektioner på 90 minutter, mens 9 % angiver 60 minutter som den typiske lektionslængde. De resterende 10 % har svaret "andet".

Forbehold ved musiklærersurveyen

Da rekrutteringen ikke er baseret på tilfældig udvælgelse, kan musiklærere med særlig interesse for sang være overrepræsenterede blandt respondenterne. Rekrutteringen via Musiklærerforeningen har sandsynligvis medført en overrepræsentation af foreningens medlemmer, som udgør 42 % af respondenterne. Sammenligninger af medlemmer og ikke-medlemmer viser dog ingen systematiske forskelle i forhold til rapportens centrale fund, herunder undervisningspraksis og holdninger til sangens rolle i skolen.

Der kan endvidere være risiko for, at respondenter har været tilbøjelige til at svare på måder, de opfatter som socialt ønskværdige, f.eks. hvad angår omfanget af sangaktiviteter. En eventuel overrepræsentation af sanginteresserede lærere ville formentlig primært trække undersøgelsens estimer af sangaktiviteternes udbredelse opad. I givet fald er det sangfaglige arbejde i realiteten mere begrænset, end denne undersøgelse viser.

Da invitationen blev sendt til skolerne og ikke til den enkelte musiklærer, kan antallet af inviterede ikke opgøres, og der kan derfor ikke beregnes en svarprocent. Sat i forhold til skønnet over populationens størrelse udgør undersøgelsens 742 respondenter dog i størrelsesordenen 15 % af landets musikundervisere, og de 500 gennemførte besvarelser omkring 10 %. De respondenter, der afbrød besvarelsen undervejs (n = 242), er sammenlignet med dem, der gennemførte (n = 500). De to grupper adskiller sig ikke systematisk på køn, alder, skoleform eller uddannelse. På de sangrelaterede aktivitetsspørgsmål (se figur 2 nedenfor), som en del af de afbrudte besvarelser nåede, ses heller ingen forskelle. Der er således ikke tegn på, at bortfaldet undervejs har påvirket undersøgelsens repræsentativitet. Samlet set har stikprøven bred geografisk og institutionel dækning, og på de parametre, hvor sammenligning med populationstal er mulig (køn, alder og skoleform), ligner den populationen, om end folkeskoler er let overrepræsenterede.

Tabel 1: Musiklærersurveyens respondenter¹

INFORMANT	ANTAL	ANDEL (%)
Køn (N = 729)		
Kvinde	496	68,0
Mand	227	31,3
Alder (N = 725)		
Under 30 år	40	5,5
30-39 år	147	20,3
40-49 år	209	28,8
50-59 år	240	33,1
60+ år	89	12,3
Skoletype (N = 726)		
Folkeskole	518	71,3
Friskole	128	17,6
Privatskole	75	10,3
Uddannet musislærer (N = 726) (læreruddannelse)		
Ja	533	73,4
Nej	189	26,0

Lærersurveyen

Undersøgelsen af sang i andre fag end musik bestod af et spørgeskema med spørgsmål som hvorvidt og hvor ofte respondenterne bruger sang i undervisningen, i hvilke fag og til hvilket formål, udfordringer med brug af sang i undervisningen samt holdninger til sang i skolen (se bilag D). Desuden indeholdt lærersurveyen et spørgsmål om forekomsten af morgensang, hvilket muliggjorde en form for datatriangulering i forhold til det tilsvarende spørgsmål i musiklærersurveyen. Dataindsamlingen blev gennemført af analysebureauet Epinion i januar 2026 og resulterede i 344 besvarelser fra grundskolelærere i Epinions panel. Fire respondenter, der alene underviser i musik, er udeladt af analyserne, da spørgsmålene om sang i andre fag ikke er meningsfulde for dem.

Oplysning om respondenternes køn, alder, klassetrin, der undervises på, og skoletype fremgår af tabel 2. Antallet af kvinder (63 %) ligger lidt lavere end blandt kommunalt ansatte lærere. Gennemsnitsalderen er 47,5 år (SD 11,6), hvilket ligger lidt over gennemsnitsalderen blandt kommunalt ansatte lærere.

Respondenterne i lærersurveyen underviser på skoler fordelt over 89 af Danmarks 98 kommuner og fordeler sig regionalt i nær overensstemmelse med den danske befolkning, hvorfra Epinions panel rekrutteres. Den største andel kommer fra Københavns Kommune (12,1 %), efterfulgt af Aarhus Kommune (6,2 %) og Odense Kommune (4,7 %).

¹ Visse kategorier med meget få besvarelser vises ikke i tabellen.

Forbehold ved lærersurveyen

Blandt forbehold ved lærersurveyen er, at rekruttering via Epinions webpanel ikke er baseret på tilfældig udvælgelse, hvorfor det ikke kan udelukkes, at webpanelister adskiller sig fra den brede lærerpopulation på relevante parametre. Risikoen for, at sanginteresserede lærere er systematisk overrepræsenterede, vurderes dog mindre end ved selvrekruttering. Hertil kommer risiko for *social desirability bias* – altså at respondenter kan have været tilbøjelige til at angive, at de synger mere med eleverne, end de faktisk gør, hvis de har oplevet sang som en normativt ønskværdig eller fagligt forventet praksis. Også denne risiko vurderes dog som mindre for lærere, der underviser i andre fag end musik.

Tabel 2: Lærersurveyens respondenter (N = 340)

INFORMANT	ANTAL	ANDEL (%)
Køn		
Kvinde	217	63.5
Mand	124	36.5
Alder		
Under 30 år	26	7.6
30-39 år	65	19.1
40-49 år	83	24.4
50-59 år	115	33.8
60+ år	51	15.0
Klassetrin		
Indskoling	147	43.2
Mellemtrin	173	50.9
Udskoling	185	54.4
Skoletype		
Folkeskole	248	72.9
Friskole	35	10.3
Privatskole	33	9.7
Andet/ved ikke	24	7.1

Analyse

Data er analyseret primært deskriptivt med frekvenser, procentfordelinger og gennemsnit. For enkelte udvalgte sammenhænge mellem variable er der gennemført bivariate analyser. Alle analyser er gennemført i R. Flere detaljer om, hvordan de enkelte analyser er udført, fremgår løbende i tilknytning til de pågældende afsnit.

En selvstændig analyse blev udført af en variabel i musiklærersurveyen, hvor lærerne opgav sange fra deres undervisning, da disse data krævede kodning forud for analysen. Musiklærerne blev bedt

om at opgive tre sange, de har sunget med deres elever det pågældende skoleår, samt den toneart sangene synges i. Studentermedhjælpere kodede sangenes tonemæssige omfang og genrer, hvilket genererede et selvstændigt datasæt, der danner grundlag for analyserne i afsnittet om toneleje og genrer i musikundervisningen. Se nærmere beskrivelse af metoden i bilag B.

Musiklærersurveyen indeholdt en række fritekstfelter, hvor lærerne kunne uddybe deres besvarelser. I alt genererede disse felter knap 1.000 fritekstsvare. Disse er analyseret ved hjælp af induktiv tematisk analyse (Braun & Clarke 2006), hvor et stort antal indledende koder successivt blev samlet under overordnede temaer. Relevante dele af dette kvalitative materiale inddrages løbende i tilknytning til de kvantitative fund, hvor det tjener til at kvalificere og nuancere disse. Fritekstcitater gengives med let normaliseret ortografi.

RESULTATER

Morgensang

Hvor udbredt er morgensang?

I musiklærersurveyen svarede hele 93 % (N = 717) ”ja” til, at der på deres skole er morgensang eller anden form for fællessang på tværs af klasser. Andelen i lærersurveyen, der svarede bekræftende på det tilsvarende spørgsmål, var 73 % (N = 340). De 20 procentpoint, som tallene divergerer med, kan skyldes flere forhold:

- *Selektionsbias*. Det høje niveau af rapporteret morgensang blandt musiklærere kan hænge sammen med selvsektion. Musiklærere er generelt mere engagerede i sang, og lærere fra skoler med stærke sangtraditioner kan have været mere tilbøjelige til at besvare et spørgeskema om netop sang. Dette kan bidrage til en overvurdering af morgensang i musiklærersurveyen.
- *Vidensbias*. Omvendt kan lærersurveyen undervurdere udbredelsen. Musiklærere har måske et bedre overblik over skolens fælles musik- og sangaktiviteter, mens andre lærere ikke nødvendigvis deltager i eller er informeret om morgensang på tværs af klasser.
- *Social desirability bias*. Musiklærere kan i højere grad opleve, at morgensang er en normativt ønskværdig praksis og derfor være tilbøjelige til at svare bekræftende.
- *Selektion på skoleniveau*. Musiklærersurveyens besvarelser kommer fra skoler, der overhovedet har en eller flere musiklærere, og hvor invitationen faktisk blev videresendt til vedkommende, mens lærersurveyen omfatter lærere fra skoler bredt.

Tilsammen peger de to undersøgelser på, at morgensang er en udbredt praksis i danske skoler, om end den præcise andel er usikker. Forskellen mellem de to surveys kan forstås som resultat af modsatte bias, hvor musiklærersurveyen sandsynligvis overvurderer, mens lærersurveyen kan undervurdere udbredelsen. Det er imidlertid et robust fund på tværs af undersøgelserne, at en stor majoritet rapporterer, at deres skole har morgensang eller anden fællessang. Tages lærersurveyens 73 % som det mest konservative af de to estimater – og i betragtning af, at vidensbias snarere trækker dette tal ned end op – forekommer det sandsynligt, at morgensang eller anden tværgående fællessang findes på skønsmæssigt tre ud af fire danske skoler, muligvis flere.

Hvad er morgensang?

Opfølgningsspørgsmål om, hvad der karakteriserer morgensangen/fællessangen, blev i musiklærersurveyen stillet til respondenter fra skoler med morgensang/fællessang. Spørgsmålene blev besvaret af mellem 636 og 668 respondenter.

Hvor ofte foregår morgensang?

Der er nogen varians, hvad angår frekvensen af morgensang. Dog tyder svarene på, at morgensang ikke bare er en udbredt, men også en fast og rutinepræget aktivitet; de hyppigste svar er "en gang om ugen" (32 %), "hver skoledag" (31 %) eller "flere gange om ugen" (19 %). Hos 9 % er det månedligt.

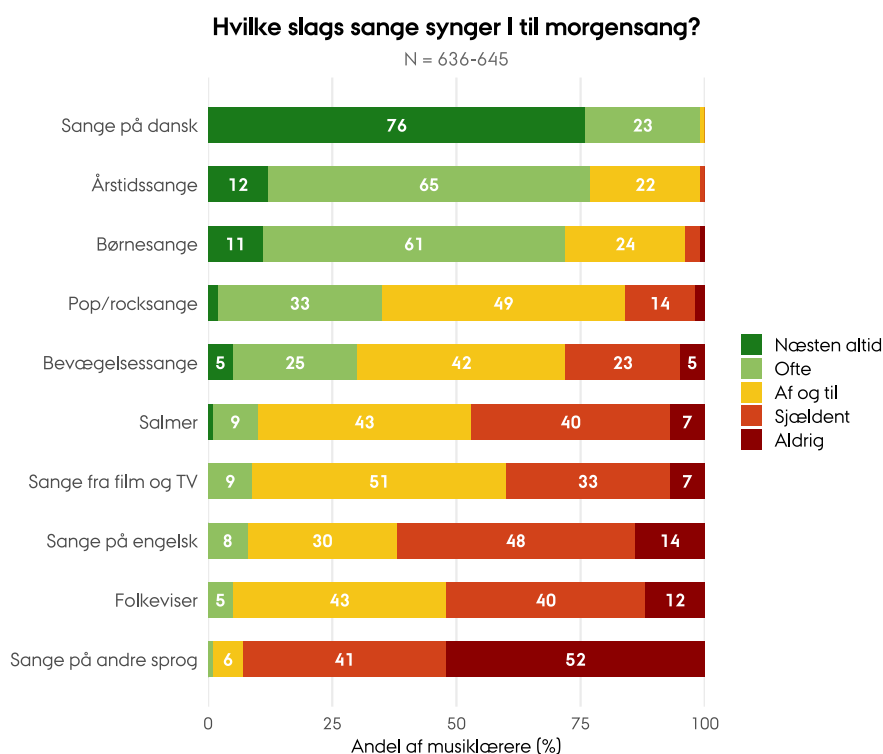
Hvem deltager i morgensang?

Morgensang er primært en praksis for de yngste elever i skolen. Indskolingen deltager i de fleste tilfælde (58 %), mens deltagelsen er lavere i mellemtrinnet (43 %) og meget begrænset i udskolingen. Kun 10 % angiver, at udskolingen deltager i morgensang. En del skoler angiver dog også, at morgensang foregår for hele skolen (45 %), men da spørgsmålet tillod flere svar, kan kategorierne overlappe.

Hvad synges der til morgensang?

Figur 1 viser, hvilke typer sange lærerne angiver, at de synger til morgensang. De enkelte sange kan tilhøre flere kategorier samtidig. Kategorien børnesange er desuden bred og kan omfatte både traditionelle og nyere sange til børn og sange, der vurderes som særligt egnede til yngre elever, mens sange på dansk, engelsk og andre sprog angiver sangenes sprog snarere end deres musikalske genre.

Overordnet set peger resultaterne på en morgensangspraksis med genremæssig bredde og plads til både traditionelle sangtyper og populærmusik. At dansksprogede sange, årstidssange og børnesange indtager en fremtrædende plads, er næppe overraskende i en dansk skolekontekst. Pop- og rock-sange synes imidlertid også at være en integreret del af morgensangsrepertoiret, mens salmer og folkeviser, som ofte forbindes med den danske fællessangstradition, spiller en mere begrænset rolle.

Figur 1.

Hvordan faciliteres morgensang?

Morgensang faciliteres i vid udstrækning af musiklærerne og ledsages af klaver og storskærm.

Langt de fleste (90 %) svarer således, at morgensangen ledsages af klaver; 42 % siger guitar. 24 % angiver, at sangen ledsages af andre instrumenter, mens kun 8 % synger uden musikledsagelse. 23 % bruger en digital tjeneste beregnet på fællessangsakkompagnement (f.eks. Dansk Sang Digital), mens næsten lige så mange (21 %) bruger almindelige musikstreamingtjenester, såsom YouTube. Det er i overvejende grad musiklærerne, der faciliterer morgensang – 79 % angiver således, at det er en musiklærer, der står for det, mens det for 26 % er et team af lærere. Hos 14 % er det en anden lærer end musiklæreren, mens det for 15 % er skiftende, hvem der står for morgensang.

60 % anvender storskærm til at vise sangtekster m.m. under morgensangen, mens 8 % bruger sangbøger. Hvad denne udbredte skærmbrug betyder for sangen, er et åbent spørgsmål. Enkelte fritekstsvar i undersøgelsen tyder på, at storskærmen kan understøtte deltagelsen ved at samle opmærksomheden i rummet og frigøre blikket fra bogen, hvilket opleves som styrkende for både sangens lyd og fællesskabet. En norsk undersøgelse peger dog på, hvordan storskærmbrug under sang retter børnenes opmærksomhed mod skærmen på bekostning af deres opmærksomhed på hinanden (Balsnes et al. 2025). Et nyligt dansk BA-projekt på lærerstudiet gjorde en lignende observation (Arendt & Rønn-Landbo 2026).

Sang i musikfaget

Hvor meget fylder sang i musikfaget?

I musiklærersurveyen spurgte vi ind til brugen af sang på forskellige måder. Som et samlet, overordnet mål blev musiklærerne bedt om på en slider fra 0-100 % at angive, hvor stor en procentdel af deres musikundervisning de bruger på at arbejde med sang. Musiklærerne angiver i gennemsnit, at de bruger 46 % af undervisningen på at arbejde med sang, dog med bred variation mellem svarene. Dette estimat er lidt over Johnsons (2021) tilsvarende fund fra en undersøgelse af musikundervisning i 4. klassetrin i Sverige, hvor lærerne angav et gennemsnit på 41 %.

Aktiviteter i musikundervisningen overlapper ofte i praksis, og arbejdet med sang kan indgå i mange forskellige aktivitetstyper, eksempelvis sammenspil, bevægelsesaktiviteter og sangskrivning. Gennemsnittet på 46 % kan derfor læses som et globalt estimat for, hvor stor en del af musikundervisningen arbejdet med sang indgår i. Nedenfor præsenteres et mere detaljeret billede af musikundervisningens aktiviteter, herunder de mere målrettede sangaktiviteter, hvor sang er det primære indhold.

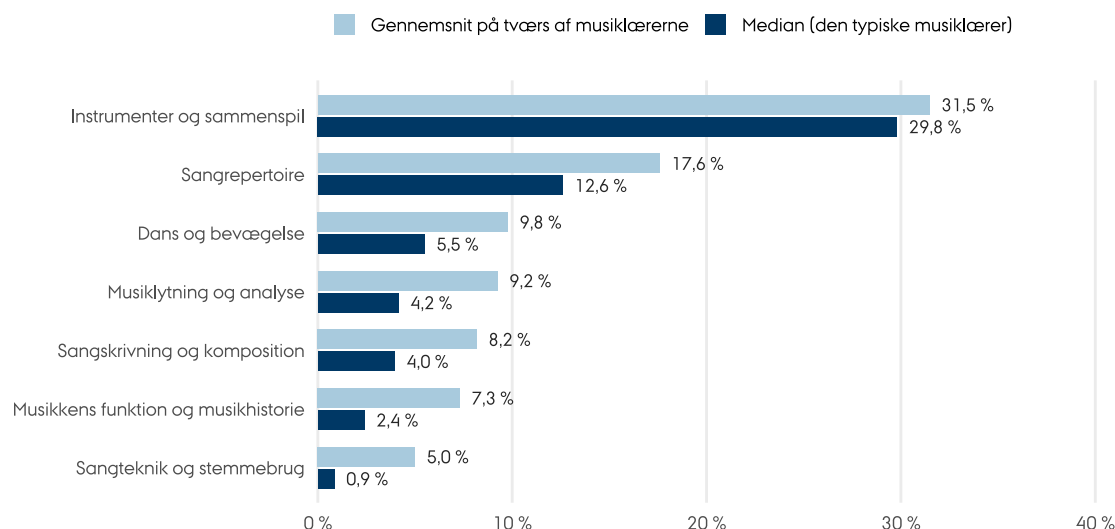
Omfanget af det målrettede sangarbejde i musikfaget

Vi spurgte lærerne om det anslåede procentmæssige omfang af en række aktiviteter, der tilsammen dækker musikfagets læreplansbestemte færdigheds- og vidensområder (Børne- og Undervisningsministeriet 2019). I spørgeskemaet blev læreplanernes områder syntetiseret til syv aktiviteter. Nogle områder er sammenfattet; f.eks. er sanglege og bevægelseslege, fællesdans og bevægelse samlet under kategorien ”dans og bevægelse”. I overensstemmelse med læreplanerne er sangfagligt arbejde i musikfaget her opdelt i to hoveddimensioner: sangrepertoire, der vedrører arbejdet med at lære sange, og sangteknik og stemmebrug, der vedrører arbejdet med stemmen, herunder arbejde med intonation, klang, stemmeregistre, kropsholdning og vejrtrækning.

For hver aktivitet vurderede lærerne to parametre: andelen af årets musiklektioner, hvor aktiviteten indgår, og andelen af lektionstiden, der bruges på aktiviteten, når den indgår. Da aktiviteter sandsynligvis vægtes forskelligt afhængigt af klassetrin, blev lærerne bedt om at besvare spørgsmålet særskilt for hvert klassetrin, de underviser på (indskoling, mellemtrin og udskoling). Lærerne svarede ved at vælge et interval (0 %, 1-10 %, 11-20 % og så videre op til 91-100 %). Forud for beregningerne er svarene omregnet til intervallernes midtpunkter. For hver besvarelse er de to parametre (år og lektion) ganget sammen, hvilket giver et mål for aktivitetens samlede omfang i løbet af et skoleår. Figur 2 viser disse andele af undervisningstiden på tværs af klassetrin og giver dermed et samlet billede af musikundervisningen. Lærere, der underviser på flere klassetrin, indgår med én besvarelse pr. trin, hvorved klassetrinnene vægter i forhold til deres antal af besvarelser (se antal besvarelser pr. trin i tabel 3).

Aktiviteters andele af undervisningstiden i musikfaget

Estimeret pr. lærer som andel af årets lektioner, hvor aktiviteten indgår × andel af lektionstiden, når aktiviteten indgår; herefter beregnet gennemsnit og median.
N = 576 lærere. Lærere på flere trin tæller med i hvert trin.

Figur 2.²

Figur 2 viser for hver aktivitet både gennemsnittet på tværs af lærerne og medianen, dvs. den typiske musiklærers tidsforbrug. De to mål supplerer hinanden: Når de ligger tæt på hinanden, som for instrumenter og sammenspil (31,5 % mod 29,8 %), er gennemsnittet retvisende for den typiske praksis. Når de derimod ligger langt fra hinanden, er aktiviteten koncentreret hos få lærere, hvis høje tidsforbrug trækker gennemsnittet op. Det gælder i nogen grad for alle figurens aktiviteter, hvor medianen gennemgående ligger under gennemsnittet, men det er mest udtalt for sangteknik og stemmebrug: Her antyder gennemsnittet på 5 % en vis udbredelse, mens medianen på 0,9 % afslører, at halvdelen af lærerne bruger i omegnen af 1 % af deres samlede undervisningstid på aktiviteten. Den typiske musiklærer arbejder med andre ord næsten ikke med sangteknik og stemmebrug.

I tabel 3 nedenfor vises gennemsnit og median for hvert klassetrin for sig.

² De beregnede gennemsnitsandele summerer ikke til 100 %, hvilket skal ses i lyset af, at respondenterne vurderede hver aktivitet for sig frem for at fordele den samlede undervisningstid mellem aktiviteterne.

Tabel 3: Aktiviteternes andel af undervisningstiden i musikfaget fordelt på klassetrin (procent)

Aktivitet	Indskoling (n = 426)		Mellemtrin (n = 384)		Udskoling (n = 144)	
	gns.	median	gns.	median	gns.	median
Instrumenter og sammenspil	22,8	16,7	34,3	33,9	49,5	48,5
Sangrepertoire	21,6	16,2	16,3	11,6	9,1	2,4
Dans og bevægelse	12,7	9,1	9,1	5,5	2,9	0,3
Musiklytning og analyse	7,3	4,0	9,6	4,0	14,1	8,6
Sangskrivning og komposition	5,1	2,2	9,9	5,5	12,5	7,1
Musikkens funktion og musikhistorie	4,2	0,9	8,2	4,0	14,2	9,1
Sangteknik og stemmebrug	4,4	0,9	5,8	1,4	4,9	0,9

Estimeret pr. lærer som andel af årets lektioner × andel af lektionstiden (jf. figur 2). For de enkelte aktiviteter er n lidt lavere end angivet, da "Ved ikke"-svar (jf. bilag A) ikke indgår. Gns. = gennemsnit.

Der er betydelig variation mellem lærernes besvarelser. De fulde fordelinger på de enkelte procentintervaller fremgår af bilag A. På grund af denne rapports fokus diskuteres nedenfor primært de elementer, der har med sang at gøre.

Sangrepertoire: Som det fremgår af tabel 3, aftager arbejdet med sangrepertoire op gennem klassetrinnene. For den typiske udskolingslærer (medianen) udgør det blot 2,4 % af den samlede undervisningstid. Overordnet ses altså en faldende bevægelse fra indskoling til udskoling i arbejdet med sangrepertoire.

Ser man på de to mål hver for sig (hvor mange af årets lektioner, aktiviteten indgår i, og hvor meget den fylder i den enkelte lektion), tegner der sig forskellige mønstre (jf. bilag A). I indskolingen indgår sangrepertoire hos mange i en stor del af årets lektioner (hos 15 % af lærerne i 91-100 % af lektionerne), men fylder typisk kun en mindre del af den enkelte musiklektion. Sangrepertoireopøvelsen er altså i indskolingen jævnt til stede i løbet af året uden nødvendigvis at dominere lektionens indhold. Det kan være, at fællessang ofte fungerer som en indramning af musiktimens andre aktiviteter; nogle fritekstsvar tyder på det (f.eks. "Jeg starter altid med fællessang i mine musiktimer"). Dette er anderledes på mellemtrinnet og i udskolingen: Her indgår arbejdet med sangrepertoire kun i en mindre del af årets musiklektioner.

Sangteknik og stemmebrug: Af tabel 3 fremgår det, at det samlede billede fra figur 2 går igen på alle tre klassetrin: Arbejdet med sangteknik og stemmebrug ligger stabilt lavt hele vejen igennem, og medianen ligger på hvert trin omkring 1 %. Her peger begge mål (år og lektion) samme vej, som det fremgår af bilag A. På alle tre trin angiver omkring halvdelen af lærerne, at sangteknik enten slet ikke indgår eller kun indgår i 1-10 % af skoleårets lektioner, og det samme gælder for andelen af lektionstiden. Når læreren ligger i de laveste kategorier på begge mål, svarer det for en klasse med to ugentlige musiklektioner på 45 minutter på et 40 ugers skoleår til højst ca. 8 årlige lektioner med hver højst ca. 4½ minuts sangteknisk arbejde. Og det er ikke et yderpunkt: Medianen viser, at den typiske lærer ligger på dette niveau.

Set under ét peger opgørelsen af aktiviteter i musikfaget på, at instrumentalt sammenspil er den mest omfangsrige aktivitet. I gennemsnit på tværs af trin fylder sammenspil ca. dobbelt så meget som arbejdet med sangrepertoire; målt på medianen er forskellen endnu større. Kløften mellem sammenspil og sangrepertoire vokser med klassetrinnene. I indskoling fylder de to aktiviteter omtrent lige meget, men de er struktureret omvendt af hinanden. Sangrepertoire indgår som nævnt i en stor del af året uden at fylde meget i den enkelte lektion, mens sammenspil indgår i færre af årets lektioner, men fylder mere intensivt, når det er på programmet. Dette mønster kan tyde på, at de to aktiviteter har forskellige funktioner i undervisningen. Selv i indskoling, hvor sangrepertoiret er en jævnlige tilbagevendende aktivitet, ser det ikke ud til at være det, der arbejdes koncentreret med; det fungerer snarere rammesættende, mens sammenspil har karakter af egentlige arbejdsforløb, hvor aktiviteten i perioder er undervisningens faglige omdrejningspunkt. Fra mellemtrinnet overhaler sammenspilsandelen, mens arbejdet med sangrepertoire aftager, og i udskoling dominerer sammenspil tydeligt.

De to målrettede sangaktiviteter (*sangrepertoire* samt *sangteknik og stemmebrug*) udgør tilsammen i gennemsnit kun omkring halvdelen af det, lærerne anslog, da de blev bedt om at vurdere sangs samlede omfang på en procentslider (s. 17). Forskellen tyder på, at dét skøn, som forventeligt, har omfattet al sang i undervisningen; også den, der indgår i aktiviteter, hvor sang ikke er det primære indhold, f.eks. sammenspil eller dans og bevægelse. Inden for det målrettede sangarbejde fylder arbejdet med at lære sange (sangrepertoire) klart mest på alle trin, om end i faldende grad op gennem klassetrinnene, mens arbejdet med at lære at synge (sangteknik og stemmebrug) fylder markant mindre og ligger stabilt lavt på tværs af alle trin. I modsætning til sangrepertoire er sangteknik dermed ikke en aktivitet, der gradvist glider ud af undervisningen. Det er en aktivitet, der aldrig rigtig bliver andet end marginal.

Toneleje og sanggenrer i musikundervisningen

Musiklærerne blev i spørgeskemaet bedt om at opgive tre sange, de har sunget med deres elever dette skoleår, samt den toneart sangene blev sunget i. Med Johnsons (2021) svenske undersøgelse som metodisk forlæg blev der gennemført en ambitusanalyse, hvor sangenes højeste og laveste tone blev registreret. En sangs ydertoner siger dog ikke noget om, hvor *meget* af sangen der bevæger sig i yderlejerne. Undersøgelsen blev derfor udvidet med en tessituraanalyse, der belyser, hvor stor en del af melodierne der opholder sig i henholdsvis den lave og høje del af tonelejet. Tessitura er søgt kvantificeret på flere måder i stemmeforskningen, hvor målet typisk er at afgøre, om et værk passer til bestemte sangeres stemmer (Patinka et al. 2022). Her anvendes målet i stedet på et helt repertoire og med børnestemmen som målestok.

I alt blev der indsamlet 1.554 sangangivelser fordelt på 643 unikke sangtitler. Hver sangangivelse indgår som én observation, så hyppigt anvendte sange fylder tilsvarende mere. Materialet afspejler dermed de sange, lærerne fremhævede fra deres undervisning, snarere end et udtømmende titelkatalog. Da lærerne angav "ved ikke" for ca. en tredjedel af sangene ved spørgsmålet om toneart, og enkelte sange derudover ikke kunne identificeres eller toneartsbestemmes entydigt, kunne 1.005 sange indgå i ambitus- og tessituraanalyserne. Samme sang er ofte opgivet i forskellige tonearter: Knap hver tredje titel er opgivet af flere lærere, og disse sange optræder som oftest i mere end én toneart. Melodiernes forløb blev fastlagt ved opslag i et udvalg af de mest anvendte skolesangbøger³ eller, hvor der ikke kunne findes trykt nodeværk til sangen, ved auditiv analyse af indspilninger;

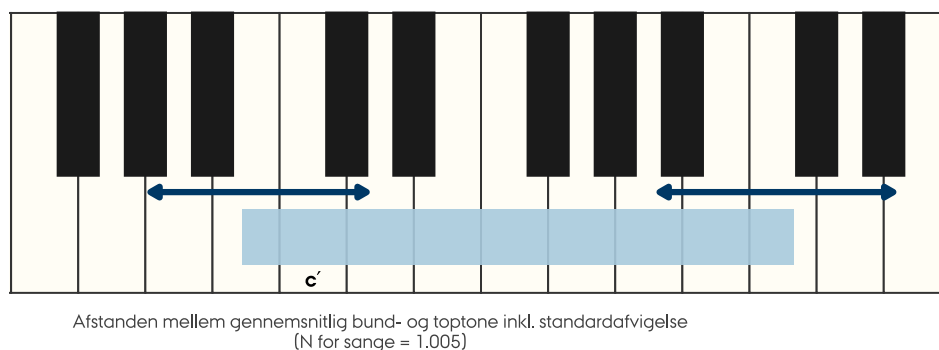
3 Se nærmere i bilag B.

det sidste gjaldt godt hver femte sang. Top- og bundtone blev derefter beregnet i den toneart, læreren havde angivet. Ved tessituraanalysen blev hvert af sangens formled talt én gang, således at der ved strofiske sange indgår ét vers, mens der ved sange med flere formled indgår ét eksempel på hvert.

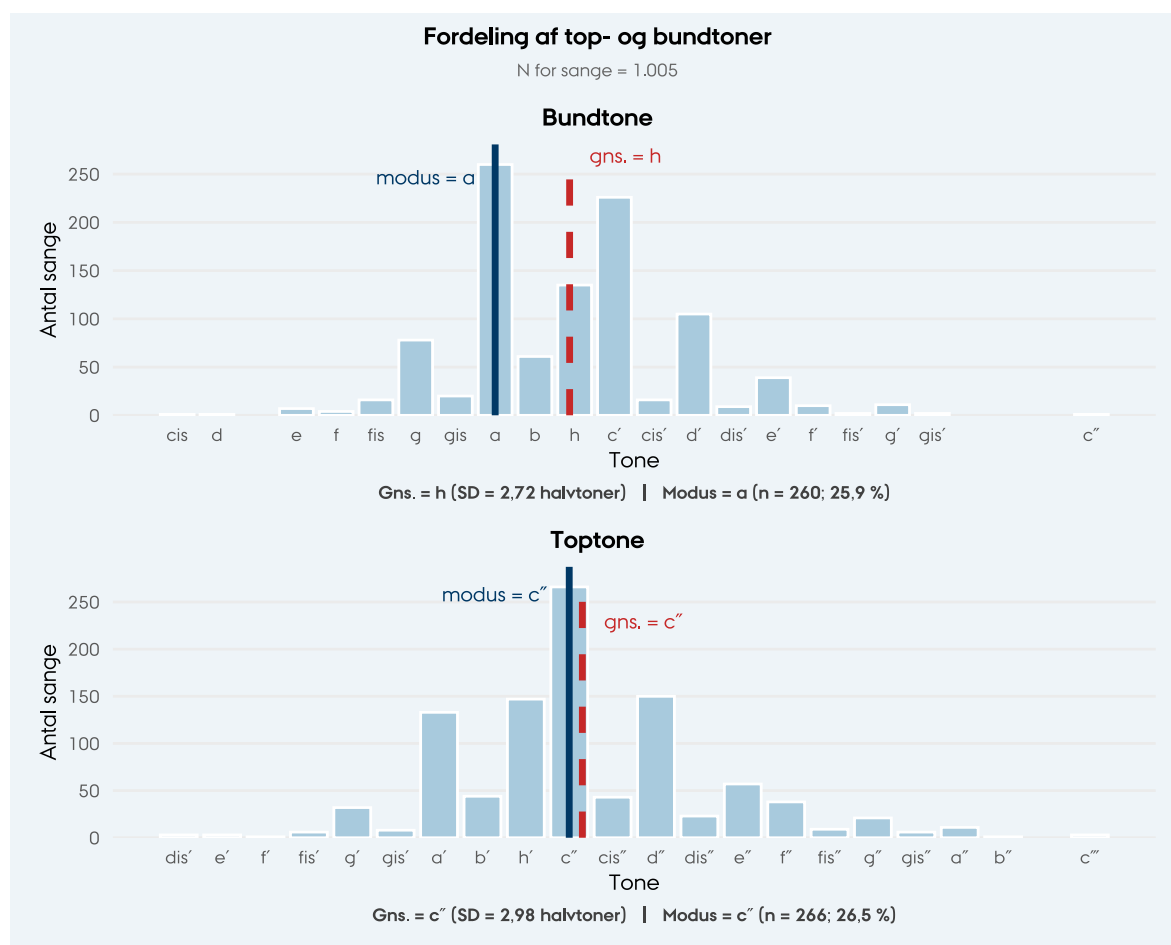
Ud over toneart blev sangene genrekodet, ligesom deres oprindelsesår, oprindelsesland og sprog blev registreret for hele det indberettede repertoire; oprindelsesår og -land er bestemt for sangens tekst. Godt fire ud af fem sange har dansk oprindelse, og 88 % er dansksprogede, mens 11 % er engelsksprogede. Aldersmæssigt spænder repertoireet fra middelalderen til i dag med en koncentration om et nyere repertoire; 12 % af sangene stammer fra før 1950, og halvdelen fra 1992 eller senere. For nærmere beskrivelse af metoden, se bilag B.

Ambitusanalyse

Ambitusanalysen viser, at den mest almindelige bundtone er a (Helmholtz-notation) med 25,9 % af sangene. Den gennemsnitlige bundtone ligger omkring h, med en standardafvigelse på næsten tre halvtoner. For toptonerne er c'' den hyppigst forekommende tone med 26,5 %. Den gennemsnitlige toptone ligger også omkring c'', ligeledes med en standardafvigelse på ca. tre halvtoner. 58 % af sangene går ned under c', mens 36 % af sangene går over c''; 82,2 % af sangene går ned under d', mens 16,8 % går op over d''. Figur 3 viser afstanden mellem gennemsnitlig bund- og toptone, mens figur 4 viser fordelingen af bund- og toptoner.

Figur 3.

Figur 4.

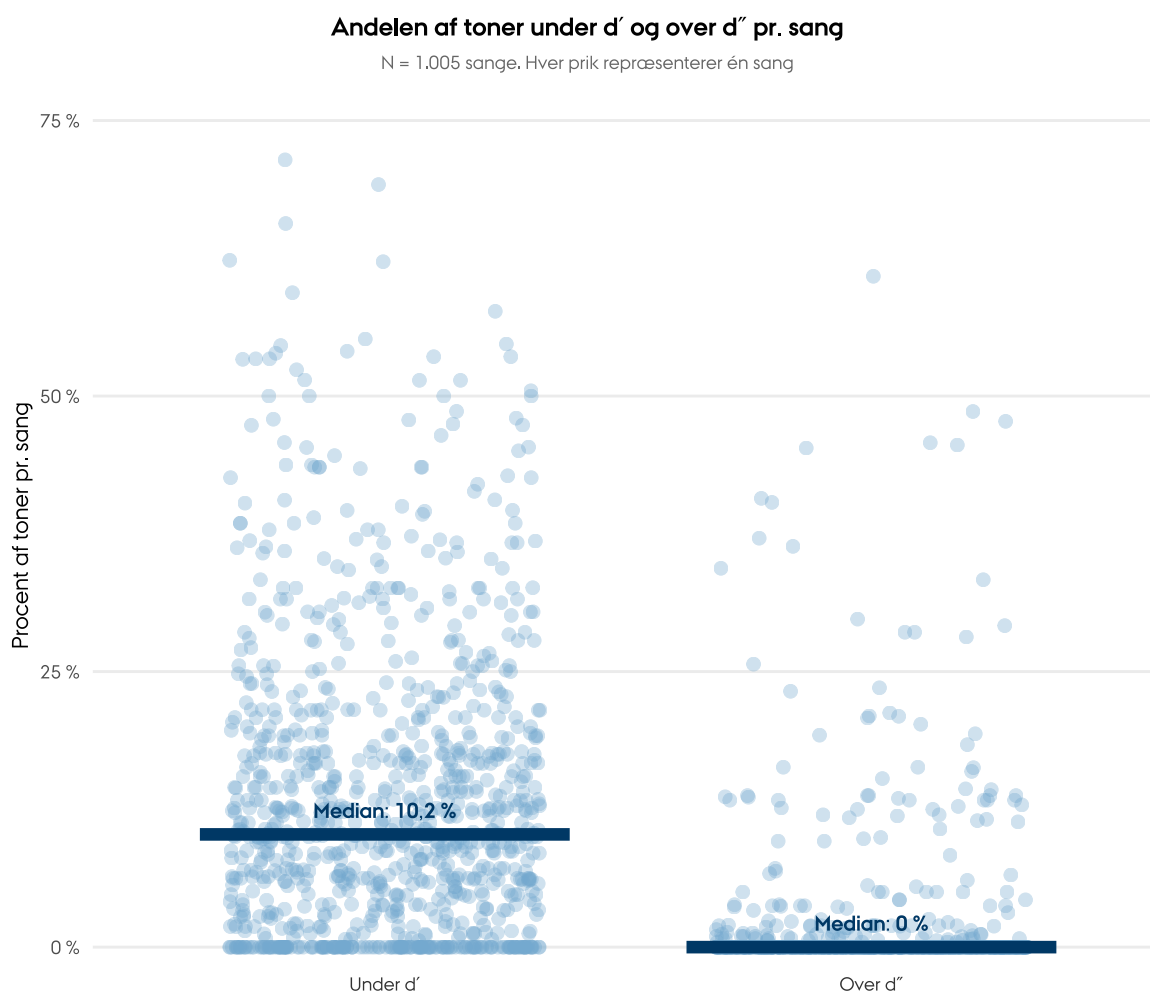
Fundene om ambitus er meget lig Johnsons (2021) fund ved undersøgelse af det svenske skolesangs-repertoire, og tonelejet kan i lighed hermed beskrives som lavt og smalt i forhold til det toneområde, der regnes som hensigtsmæssigt for børns stemmeudvikling i den sangpædagogiske litteratur. Knap 40 % af sangenes bundtoner ligger på eller under a og går dermed dybere end anbefalingen til seksårige i centrale danske (Vinther Hansen & Thaarup 2023) og internationale (Williams 2025) sangpædagogiske referenceværker (om end der ikke er konsensus om børns stemmeomfang i den internationale litteratur – se diskussionsafsnittet). Samtidig går repertoiret sjældent op i den høje ende af børns stemmeomfang; toptonerne ligger typisk lige omkring det sted, hvor overgangen til randregistret ofte indtræffer (i gennemsnit hos 10-årige omkring c'', jf. McAllister et al. 2000), og det er således tilsyneladende sjældent, at børn i danske skoler får lejlighed til at udfolde deres lyse stemmeregister i sang.

Tonelejet varierer desuden ikke substantielt i forhold til, hvilket klassetrin læreren underviser på, hvilket kan indikere, at sangenes toneleje kun i begrænset omfang tilpasses aldersmæssig stemmeudvikling. Da mange lærere underviser på flere klassetrin, kan mange af sangene dog ikke entydigt henføres til et bestemt klassetrin; en supplerende analyse begrænset til de 368 sange opgivet af de 218 lærere, der udelukkende underviser på ét klassetrin (indskoling n = 201, mellemtrin n = 129, udskoling n = 38), viser dog det samme mønster (om end n for udskoling da er begrænset).

Tessituraanalyse

Sangenes tessitura blev undersøgt ved at optælle antallet af toner under d' og over d'' i hver sang og omregne disse til en procentandel af sangens samlede antal toner. I den sangpædagogiske litteratur angives $c'-c''$ eller $d'-d''$ ofte som tommelfingerregel for det leje, sange til børn lægges i, selvom intervallet samtidig beskrives som lavt og snævert i forhold til børns faktiske stemmekapacitet (Johnson 2021). Som skæringspunkt for tessituraanalysen er $d'-d''$ valgt, fordi børns uudnyttede potentiale især ligger i højden (Schneider et al. 2010; Dienerowitz et al. 2021), mens stemmens bæreevne aftager fra omkring c' og nedad (Schneider et al. 2010). Resultatet fremgår af figur 5.

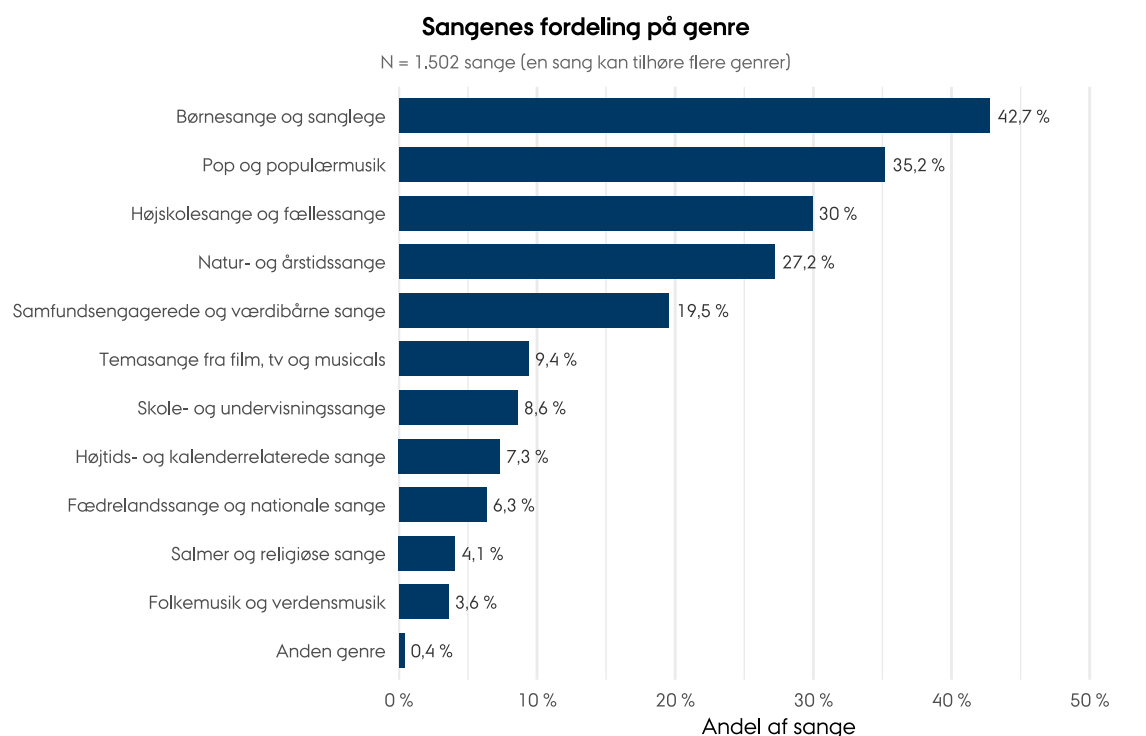
Hvor ambitusanalysen viste, at 82,2 % af sangene går under d' , viser tessituraanalysen, at der ikke blot er tale om korte dyk. I en gennemsnitlig sang ligger 13,6 % af tonerne, omtrent hver syvende tone, under d' . Omvendt forholder det sig med det høje leje: Selvom 16,8 % af sangene når over d'' , udgør tonerne over d'' i gennemsnit kun 1,6 % af en sang, og medianen er 0 %, så mindst halvdelen af sangene indeholder slet ingen toner over d'' . Variationen er stor, særligt i den lave ende. Andelen af toner under d' varierer fra 0 % til 71,4 %, med en standardafvigelse på 13,2 procentpoint; som det fremgår af figur 5, genfindes den store forekomst af lave toner i en betydelig del af repertoireet og ikke kun i enkelte ekstreme sange.

Figur 5.

Sanggenrer i musikundervisningen

De opgivne sange blev genrekodet af studentermedhjælpere med udgangspunkt i en kodebog udviklet gennem en kombination af induktive og deduktive procedurer (jf. Schreier 2012). Kategorierne blev dels identificeret på baggrund af mønstre i det empiriske materiale, dels kvalificeret gennem eksisterende viden om genrer og repertoiretraditioner i skolesang. Fordelingen af genrer ses i figur 6. Figuren tæller hver sangangivelse med, også når samme sang er opgivet af flere lærere. Talt på unikke titler er billedet det samme for de største kategorier, mens højskolesange og fællessange fylder omtrent halvt så meget.

Figur 6.

Børnesange og sanglege udgør den største kategori; det er dog en bred betegnelse, der kan rumme sange med ret forskellige musikalske udtryk. Pop er den næststørste kategori og indtager dermed en fremtrædende plads i repertoiret. Højskolesange og fællessange samt natur- og årstidssange fylder også relativt meget, mens salmer og folkemusik/verdensmusik udgør mindre dele af repertoiret.

Sammenholdt med morgensangsanalysen tegner der sig et billede af skolens sangpraksis som bred og genremæssigt sammensat. I både morgensang og musikundervisning indtager populærmusik en fremtrædende plads ved siden af blandt andet børnesange og mere traditionelle fællessange. Sammenligningen skal foretages med forsigtighed, da de to resultater bygger på forskellige datagrundlag: Morgensangsresultaterne bygger på lærernes egne vurderinger af deres praksis, mens resultaterne i figur 6 bygger på en genrekodning af de indberettede sange.

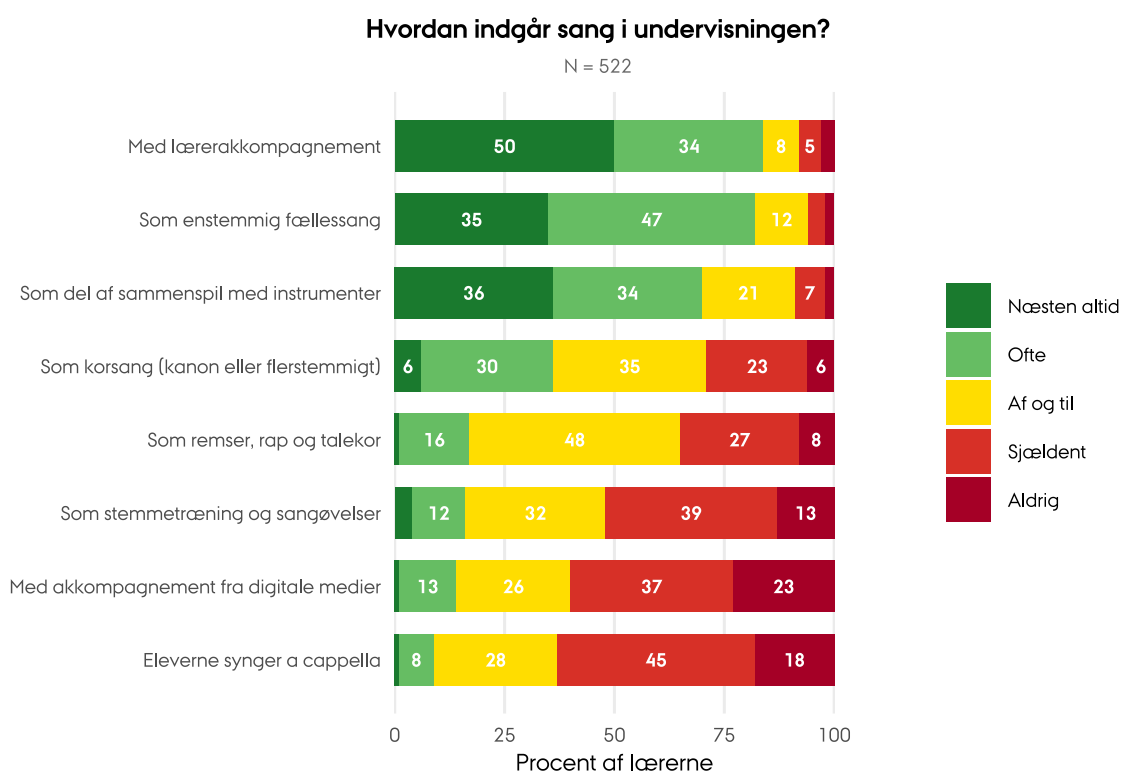
Tessituraanalysen peger på en forskel mellem genrer. Popsange har tendentielt flere lave toner end det øvrige repertoire, med et gennemsnit på omkring 16 % af tonerne under d' mod omkring 12 % for de øvrige sange. Forskellen skyldes ikke genreoverlap. Popsange, der ikke er kodet med andre

genrer, har samme andel lave toner som popsange generelt. Da popmusik samtidig udgør omkring 35 % af det opgivne repertoire, bidrager genren mærkbart til repertoirets samlede sangleje. En medvirkende faktor kan være, at sange i denne genre ofte er skrevet for voksenstemmer. Balsnes et al. (2025) fandt i feltstudier i norske skoler, at den udbredte brug af streamingtjenester som YouTube ofte hænger sammen med uhensigtsmæssige tonearter for børnestemmer. Det er i den sammenhæng værd at hæfte sig ved, at mere end hver femte af de danske musiklærere, som har morgensang, angiver, at der anvendes musikstreamingtjenester som YouTube til morgensang (se s. 17).

Hvordan praktiseres sang i musikfaget?

Sangformer i musikundervisningen

Sang kan tage mange former, og vi spurgte derfor mere detaljeret ind til, hvordan sang indgår i musiklærernes undervisning. Svarene fremgår af figur 7; igen er det vigtigt at holde sig for øje, at kategorierne ofte vil overlappe.

Figur 7.

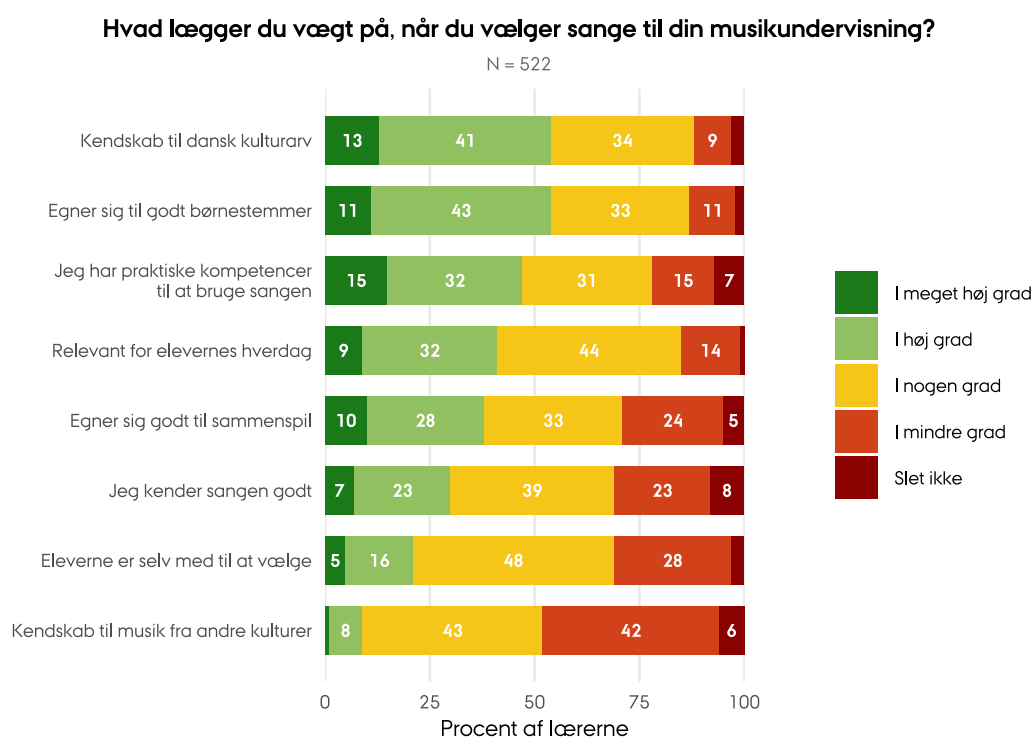
Svarene peger på, at de mest brugte sangformer i musikundervisningen er enstemmig, lærerakkompagneret fællessang og sang som del af sammenspil. I midterfeltet ligger korsang/flerstemmig sang, remser, rap og talekor. Blandt de mindst anvendte former er stemmetræning og sangøvelser, sang med digitalt akkompagnement og a cappella-sang. Det er bemærkelsesværdigt, at over halvdelen af musiklærerne siger, at stemmetræning og sangøvelser ”sjældent” eller ”aldrig” indgår i deres musikundervisning. Det bekræfter fundene i figur 2 og tabel 3. Endvidere er det påfaldende, at et ret

stort flertal sjældent eller aldrig lader børnene synge a cappella; sangstemmen optræder altså tilsyneladende kun sjældent uden musikledsagelse i musiktimen.

Billedet af sangformer i musikundervisningen er dermed konsistent med de tidligere beskrevne fund, idet der ses en vægtlægning på at synge sange og opøve et sangrepertoire, mens undervisningsformer, der implicerer sangpædagogisk udvikling af sangstemmen (flerstemmighed, stemmetræning, sangøvelser, a cappella-sang), fylder mindre.

Kriterier for valg af sangrepertoire

Vi spurgte, hvilke kriterier musiklærerne lægger vægt på, når de vælger sangrepertoire til undervisningen. Svarene fremgår af figur 8. Hvor de foregående analyser beskriver repertoire og undervisningspraksis, belyser dette spørgsmål de begrundelser, musiklærerne angiver for deres repertoirevalg. Det mest markante resultat er den store vægt, der tillægges sangenes kulturarvsbærende funktion – et tema, som genfindes flere steder i undersøgelsen. Tilsvarende højt ligger hensynet til, at sangen er egnet for børnestemmer.

Figur 8.

At hensynet til egnethed for børnestemmer her vægtes højt, står i kontrast til undersøgelsens øvrige fund, hvor det ses, at de sange, der anvendes i praksis, ofte ligger lavt og smalt i forhold til et optimalt toneleje for børns stemmeudvikling, ligesom tonelejet ikke nødvendigvis tilpasses klassetrinnet. Denne diskrepans kan have flere forklaringer. Dels kan det være, at lærerne vurderer, at dette stemmeomfang passer til børnestemmer. Dels kan formuleringen i de lukkede svarkategorier være åben for forskellige fortolkninger af, hvad det vil sige, at en sang egner sig godt til børnestemmer. Dels kan spørgeformatet i sig selv invitere til tilslutning til alment anerkendte faglige hensyn. Og dels kan

værdsætningen af hensynet til børnestemmer være mere normativ end operativ: Man kan tilslutte sig kriteriet som ideal, uden at det systematisk omsættes i de konkrete sang- og toneartsvalg – med eller uden bevidsthed herom. På denne baggrund er det relevant at inddrage fritekstfeltet tilknyttet spørgsmålet for at få indblik i, hvordan lærerne selv formulerer deres prioriteringer.

Fritekstfelt: Er der andet, du lægger vægt på, når du vælger sange?

Kodningen af de 199 fritekstsvar, som blev afgivet i tilknytning til dette spørgsmål, fremgår af figur 9. De to datatyper – det lukkede spørgsmålsbatteri og det åbne fritekstfelt – producerer forskellige former for viden. Spørgeskemaets faste svarkategorier indfanger lærernes vurdering af foruddefinerede kriteriers betydning, mens fritekstsvarene viser, hvad lærerne selv vælger at fremhæve, når ”ordet er frit”. Datatyperne er ikke direkte sammenlignelige (fritekstsvarene måler f.eks. ikke nødvendigvis, hvor udbredt en holdning er), men en sammenstilling kan dog kaste lys over nogle forskydninger mellem de faste kriterier, og hvordan lærerne selv beskriver deres praksis.

Figur 9.

I fritekstsvarene ses en stor vægtlægning på elevappel, når musiklærerne vælger sange; her finder vi formuleringer om, at det er vigtigt, at eleverne kender og kan lide sangen, at den er relevant/vedkommende for dem, og at musiklæreren lader eleverne vælge og have medindflydelse. Man kan hæfte sig ved, at ”elevappel” er den hyppigst forekommende kode i fritekstsvarene, selv om hensynet til, at eleverne selv er med til at vælge sange, er blandt de lavest prioriterede kriterier i det lukkede spørgsmål. Det peger på, at musiklærerne lægger vægt på, at eleverne kan lide de sange, der synges, uden nødvendigvis at lade eleverne få medindflydelse på sangvalget.

Vægtlægningen på at vælge sange, som eleverne kan lide, ser ud til at hænge sammen med forsøg på at øge elevernes sangmotivation. Det ses i svar som dette: ”At det er en sang, som eleverne kan lide, så der er bare en lille chance for at de synger med til morgensang.” At elevappel fylder så meget som bevæggrund for sangvalget, giver god mening i lyset af, at manglende motivation netop er den hyppigst rapporterede barriere for sang i skolen (se figur 10). Når elevernes motivation er den

største udfordring for musiklærerne, er det nærliggende, at de lægger vægt på et virkemiddel, de mener kan styrke den.

Sangen tekst og deres budskab fremstår også som et vigtigt tema; relateret hertil er tekstens aktualitet med hensyn til årstider og højtider. Dannelse i form af kendskab til kulturarv fremstår ligeledes som centralt; det ses i udsagn som "Jeg forsøger at vælge bredt. Både at give børnene indblik i dansk kulturarv og sangskat." På dette punkt bekræfter de lukkede og de åbne svar hinanden. Musikalske parametre fremhæves også i fritekst; bemærkelsesværdigt er her, at hensyn til teksten nævnes oftere end hensynet til melodi og musikalsk kvalitet.

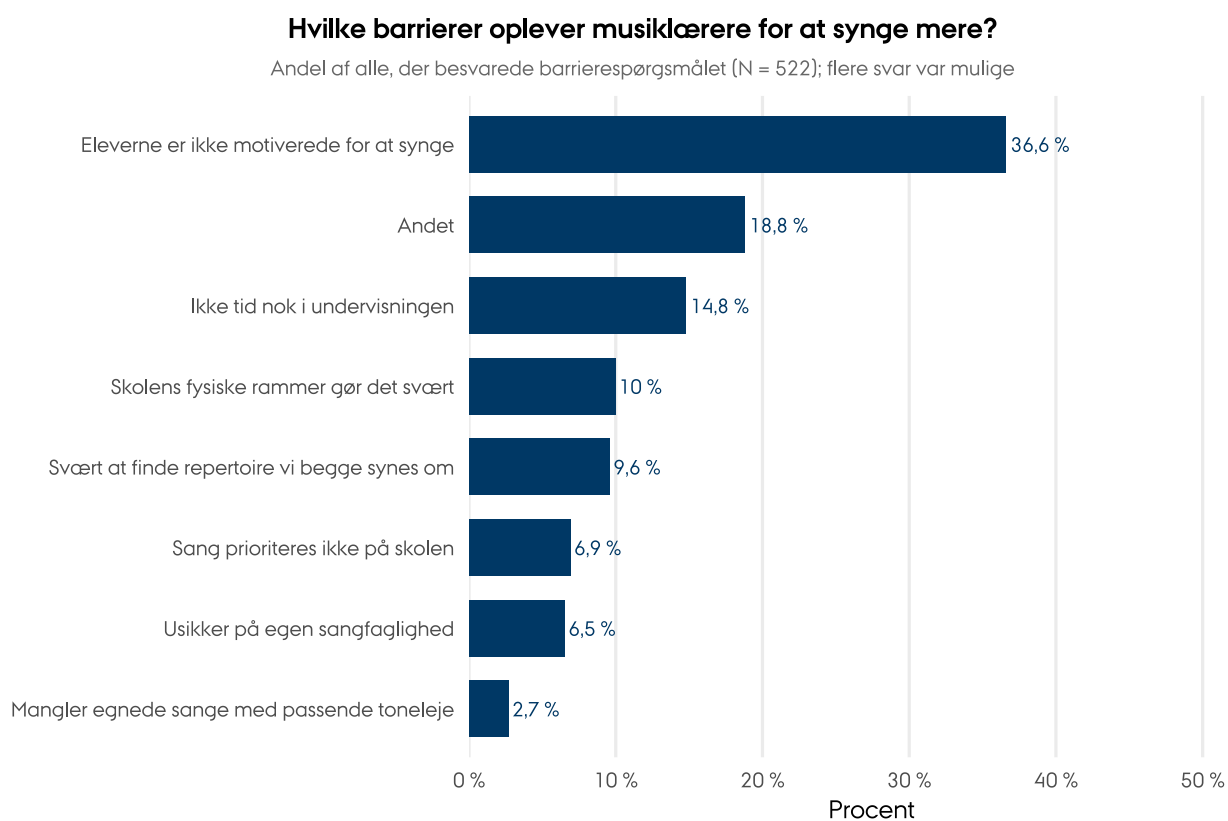
Både hensyn til sammenspil, til bevægelse og til børnestemmer optræder i lærernes beskrivelser af deres sangvalg. Her kan man bemærke, at hensynet til sammenspil nævnes noget hyppigere end hensynet til børnenes stemmer. Sammenspilshensynet ses f.eks. i formuleringer som "Jeg vælger ofte sange, som egner sig til enkel sammenspil" og "Om den teknisk er mulig at spille for elever med ingen instrumentkendskab". Hensynet til børnestemmer findes, men altså sjældnere – f.eks. i udsagn som "Især dybe toner kan være anstrengende for indskolingsbørn, så dem lægger jeg meget vægt på at undgå".

At "egnethed for børnestemmer" tilsyneladende ikke vægtes lige så højt i fritekst som i de faste svar, kan som nævnt hænge sammen med et fortolkningsrum i den lukkede kategori af egnethed for børnestemmer. Ser man på beslægtede formuleringer om "sangbarhed" i fritekstsvarene, dækker dette ikke kun over sangtekniske forhold, som børnevenligt toneleje, men også over strukturel og pædagogisk tilgængelighed (f.eks. tekstgentagelser og mulighed for hurtig indlæring) samt kropslige og oplevelsesmæssige kvaliteter, hvor sangen skal kunne engagere eleverne gennem stemning, bevægelse og meningsfuld deltagelse.

Opsummerende for dette fritekstfelt kan man sige, at de hyppigst nævnte kriterier for sangvalg er kendetegnet ved, at de knytter sig til sangene som indhold og kulturelle objekter snarere end til syngningen som vokal praksis.

Barrierer for sang

60 % af musiklærerne (N = 522) angiver mindst én barriere for at synge mere med eleverne i undervisningen, mens 40 % svarer, at de ikke oplever nogen barrierer. Figur 10 viser, hvilke barrierer det drejer sig om. Respondenterne kunne afkrydse flere udsagn samtidigt, og en mindre gruppe (7,3 %) har markeret både en eller flere barrierer og svaret "Nej, jeg oplever ingen barrierer" – formentlig fordi enkelte udfordringer ikke opleves som egentlige barrierer for at synge mere.

Figur 10.

Fritekstfelt: Andre barrierer

De 94 fritekstsvare, der blev afgivet i tilknytning til svarmuligheden "Andet" ved barrierespørgsmålet, peger i vid udstrækning på forhold, som de faste kategorier ikke indfanger. Det klart største tema er en aldersmæssig nuancering af elevmotivationen: Syngelysten beskrives som faldende op gennem klassetrinnene, og flere lærere sætter et vendepunkt omkring 5.-6. klasse. Det er udsagn som "Der er en kultur i udskolingen, som gør at det ikke er smart at synge med, især til morgensang" og "Jeg oplever mange sangglade børn. Dog er det en udfordring fra 6. klasse og op, hvor eleverne bliver meget bevidste om egen stemme og ikke mindst bare gerne vil 'passe ind' i fællesskabet og hierarkiet". Faldet beskrives gennemgående som et socialt fænomen snarere end et individuelt: "Motivationen er dalende jo længere frem på mellemtrinnet vi kommer. Det er pinligt og 'out' at synge med." Hertil knytter sig bredere kulturelle betingelser: en performativ musik- og mediekultur, hvor eleverne sammenligner sig med "hyper-producerede stemmer" og oplever det "udstillende/grænseoverskridende" at høre deres egen stemme "uden en stor 'elektronisk indpakning'". Man kan også nævne ulige sang-socialisering uden for skolen: "Nogle børn kender ikke sang hjemmefra og de enten skråler/hviner eller synger meget stille."

Dernæst træder en gruppe barrierer frem, som ligger hos læreren snarere end hos eleverne. Nogle peger på manglende sangfaglige eller instrumentale forudsætninger: "Jeg kan ikke spille klaver eller guitar. Det begrænser mig meget". Andre nævner deres eget stemmeleje som begrænsning: "Mange sange, specielt salmer, ligger for højt til min stemme" og "Jeg synger alt – og derfor bliver sangene meget dybe for eleverne". Endelig peger flere på for lidt *forberedelsestid* – til forskel fra undervisningstiden, som de faste kategorier spørger til.

En række svar handler om elevgruppens sammensætning. Nogle lærere beskriver, at især tosprogede elever holder sig tilbage, og at et fælles repertoire kan være længere væk fra nogle elevers musikkultur. Andre nævner, at inklusionsopgaven kan være vanskelig i musik. Nogle peger på skolens samlede opbakning som betingelse for, at sangen lykkes – og omvendt på kolleger, der ikke selv synger med: "Hvis det er til morgensang, er det ofte mine kollegaer, som kan sætte en barriere, hvis de eksempelvis ikke synger med eller står op med korslagte arme og kigger på eleverne."

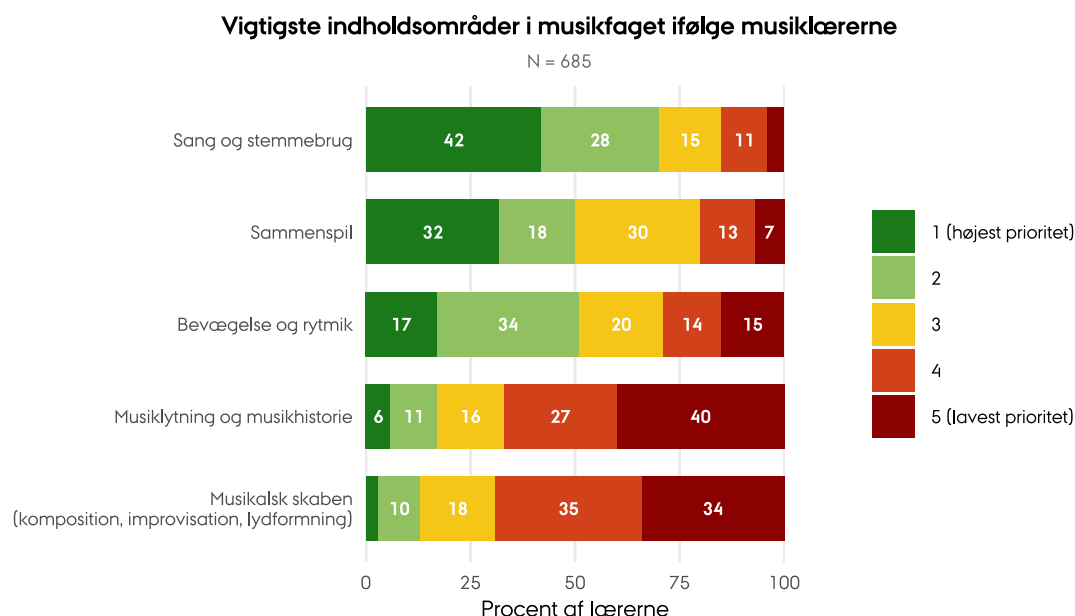
Endelig går temaet om prioritering af den knappe tid igen. Nogle nævner prioriteringen af sammen spil over sang, særligt på de højere klassetrin: "Jeg vil hellere bruge den begrænsede tid jeg har til musik på sammenspil i de større klasser." Hertil kommer et bemærkelsesværdigt tema, som går igen i flere svar, nemlig at sangundervisningen i musiktimen i nogen grad udliciteres til morgensangen. Det er udsagn som "Jeg synger ikke så meget i musikundervisningen, som jeg gjorde tidligere, da vi synger morgensang hver dag" og "En del af vores musiktime-tid går til morgensang 5 x 20 minutter om ugen. Der synges 2-3 sange hver dag, og derfor prioriterer jeg det lavere i musikundervisningen/integrerer det i sammenspil". Morgensangen bliver her begrundelsen for at nedtone sangen i musiktimen. Dette er et tema, der behandles nærmere på s. 34. I ét svar sammenfattes flere af de dominerende temaer: "Jeg kan sagtens være i tvivl om egne færdigheder og elevernes vilje og motivation. Men grundlæggende er det tiden, der er en barriere."

Oplevelser og holdninger

Dette afsnit handler om musiklærernes holdninger til sang i undervisning, skole og samfund.

Sangs faglige vægtning

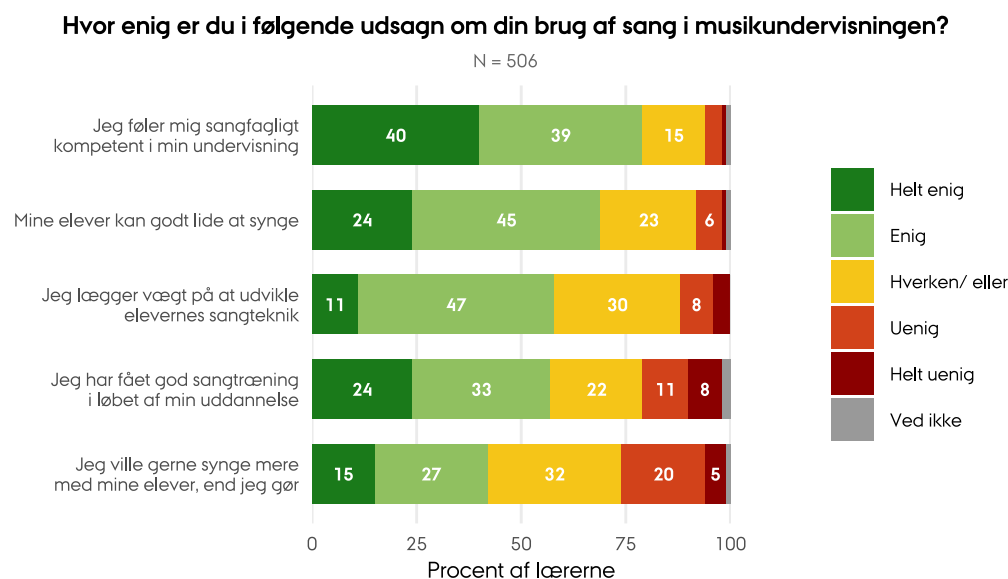
For at få et billede af musiklærernes faglige værdisætning blev de bedt om at rangordne fem indholdsområder i deres musikundervisning efter, hvad de lægger mest vægt på, idet det blev understreget, at det ikke nødvendigvis handler om, hvor lang tid de faktisk bruger på det (figur 11). Sang og stemmebrug placerer sig som det højest vægtede indholdsområde, efterfulgt af sammenspil. Det vidner om en høj normativ værdisætning af sang, som også bekræftes andre steder i undersøgelsen. Bemærk, at her er "sang og stemmebrug" slået sammen, men som vi har set, tyder nærværende undersøgelse generelt på, at sangstemmen relativt sjældent gøres til genstand for selvstændigt stemmeteknisk arbejde, så det er tænkeligt, at hhv. "sang" og "stemmebrug" ikke vægter lige højt her.

Figur 11.

Opfattelse af sangs rolle i egen praksis

Musiklærerne blev spurgt om deres holdning til en række udsagn om brugen af sang i musikundervisningen (figur 12).

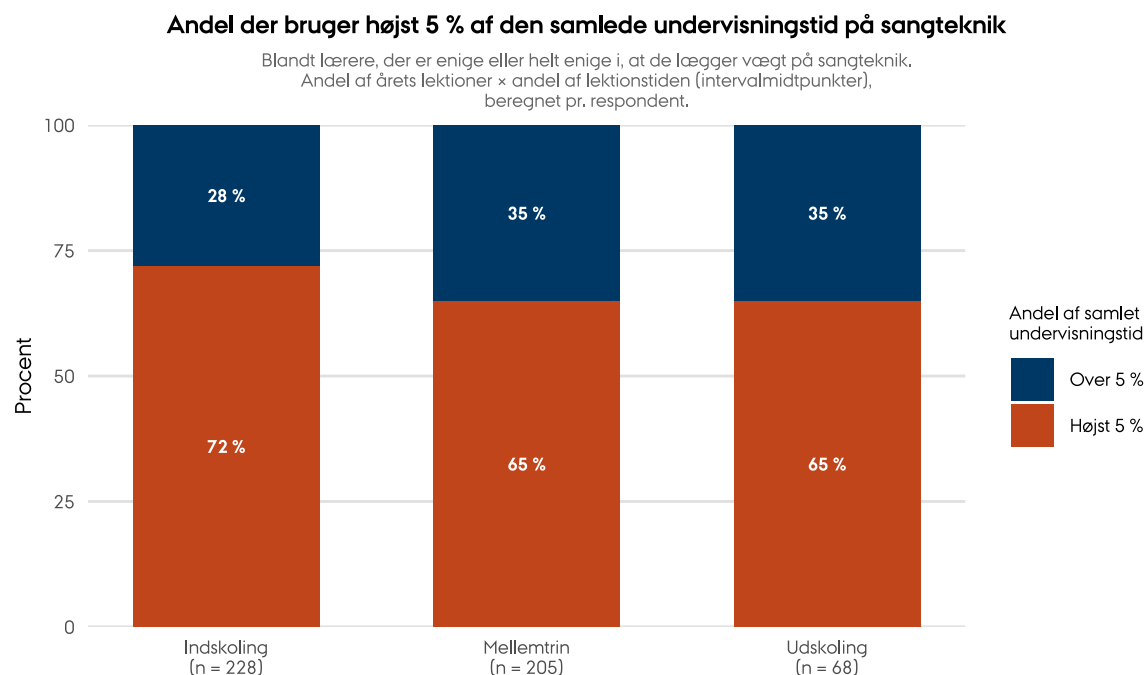

Figur 12.

Overordnet tegner der sig her et billede af en musiklærergruppe med en høj grad af sangfaglig selvtilid. Et stort flertal angiver, at de føler sig sangfagligt kompetente i deres undervisning. Et mindre flertal angiver, at de har fået god sangtræning i løbet af deres uddannelse, om end næsten hver femte (19 %) ikke deler denne vurdering. Dette billede gælder også, når man ser på de læreruddannede musiklærere alene: Her erklærer 59 % sig enige i at have fået god sangtræning i uddannelsen, mens 18 % er uenige. Respondenterne uden musiklæreruddannelse er dog en sammensat gruppe, hvor f.eks. respondenter med konservatorie- eller universitetsbaggrund vurderer deres sangtræning meget højt, hvorimod f.eks. selvlærte og respondenter uden musikfaglig baggrund naturligt nok vurderer den lavt.

Mange vurderer, at deres elever godt kan lide at synge. Elevmodstand fremstår dermed ikke som en central udfordring her, til forskel fra flere andre steder i data. Problemer med elevmotivation fremhæves til gengæld fortsat tydeligt i fritekstsvarene til dette spørgsmål. Dette forhold afspejler sandsynligvis det tidligere beskrevne mønster, at lysten til at synge beskrives som aftagende med alderen. Den største spredning i musiklærernes holdninger til brugen af sang i figur 12 ses i spørgsmålet om, hvorvidt de ønsker at synge mere, end de gør i dag, hvor en betydelig del svarer bekræftende, mens en forholdsvis stor gruppe ikke gør. Dette peger på, at der ikke er én entydig orientering blandt musiklærere i forhold til, hvor stor en rolle sang skal spille i undervisningen.

Over halvdelen af lærerne (58 %) angiver, at de lægger vægt på at udvikle elevernes sangteknik, herunder f.eks. intonation, klang og kropsholdning. Det peger på en opbakning til arbejdet med sangteknik, men også på, at der ikke er fuld enighed på området, idet hele 30 % placerer sig i hverken/ eller-kategorien, hvilket indikerer en ambivalens i forhold til sangteknikkens rolle i undervisningen. De mange positive svar angående vigtigheden af sangteknik står dog igen i kontrast til undersøgelsens andre fund, hvor arbejdet med sangteknik spiller en meget begrænset rolle både i forhold til tidsforbrug (figur 2) og i sangundervisningens konkrete former (figur 7), hvor over halvdelen svarede, at de sjældent eller aldrig arbejder med stemmetræning og sangøvelser. Denne kontrast er værd at udforske nærmere. En krydstabulering med tidsforbrug på "sangteknik og stemmebrug" viser, at blandt de lærere, der angiver, at de lægger vægt på at udvikle elevernes sangteknik, bruger langt de fleste 5 % eller mindre af undervisningstiden på det (figur 13). At erklære sig enig i vigtigheden af sangteknik ser således ikke ud til i nævneværdig grad at have indflydelse på den faktiske prioritering.

Figur 13.

Fritekstfelt: Er der andet, du vil tilføje om din brug af sang i musikundervisningen?

Til spørgsmålet om musiklærernes brug af sang i egen praksis (figur 12) var der tilknyttet et fritekstfelt. Der blev afgivet 106 svar i feltet. Blandt disse fremstår elevernes motivation eller mangel derpå som centralt, og det fremhæves igen, at børnenes syngelyst falder med alderen. Flere fortæller dog også om elever, der gerne vil synge. Køn nævnes som en faktor for syngelysten – en del fremhæver, at det især er drenge, der ikke vil synge, men interessant nok findes der også enkelte, der oplever, at det især kan være pigerne, der er ”bange” for at synge, og synes, det er ”pinligt”.

Et andet fremstående tema i dette fritekstfelt er sangs principielle centralitet, som også bekræfter musiklærernes høje værdisætning af sang i figur 11; mange svar fremhæver sang som ”ramme”, ”bærende”, ”basis” og lignende for musiktimen. Her fremhæves igen sangs kulturarvsbærende funktion: ”Jeg synes at selve sangskatten er kernen i faget. Det er den kulturbærende del af faget, som jeg vægter højest.” Der nævnes tillige mange positive følgevirkninger ved sang, såsom at det skaber fællesskab og sammenhold. Dermed peger det kvalitative materiale på en spænding mellem en oplevet nedgang i elevernes motivation for at synge og sangens samtidige status som et centralt og fællesskabsskabende element i undervisningen. Andre steder rummer undersøgelsen dog kvalitative udsagn, som går i den modsatte retning og ikke ønsker en mere central plads til sang: ”Jeg vil tilføje at jeg på det allerkraftigste er imod, at sang igen skal indføres endnu mere centralt i musikfaget. Det er utidigt at bringe musikfaget tilbage til et ’sangfag’. Jeg synes det kvæler inspirationen til at beskæftige sig med elevernes egne lydlige indtryk og improvisationer.”

Den hyppige fremhævelse af sang som centralt i musikfaget kan også ses som kontrasterende med den lave prioritering i praksis af især sangteknisk udvikling. Fritekstsvarene giver et fingerpeg om én af årsagerne hertil, idet flere musiklærere giver udtryk for en opfattelse af modsætning mellem sangglæde og sangteknik. Det sker med udsagn som ”I min undervisning prøver jeg at fokusere mere på at motivere til sangglæde fremfor sangteknik”; ”Sangglæde og at turde synge vægter jeg højere end

det tekniske hos indskolingselever"; og "Den sangtekniske del er ikke det der bærer det for mig, det fylder en lille smule i min undervisning, men derimod glæden ved at synge og synge sammen fylder meget for mig". Sådanne udsagn peger på, at nogle musiklærere forbinder sangteknik med noget, der hæmmer snarere end fremmer sangglæde.

Nogle nævner fravær af sangteknisk undervisning på læreruddannelsen, f.eks.: "Sangundervisning på seminariet er ikke-eksisterende. Jeg er relativt nyuddannet musiklærer, og har ikke modtaget sangundervisning overhovedet på mit studie" og "Min sangfaglige kunnen stammer ikke fra seminariet, men fra egen sanglærer". Endelig peger en del musiklærere på, at der mangler tid til at udfolde det sangtekniske. Én formulerer det som et spørgsmål om fagets rammer snarere end om den enkelte lærers prioritering: "Faget 'Sang' er tidskrævende og burde måske komme tilbage ... Så sang og musik hver for sig."

Fritekstfelt: Jeg ville gerne synge mere med mine elever, end jeg gør

De lærere, der ved spørgsmålene i figur 12 svarede enig eller helt enig i udsagnet om, at de gerne ville synge mere med deres elever, blev bedt om at uddybe, hvad der står i vejen i et åbent fritekstfelt. Spørgsmålet blev besvaret af 142 respondenter. Tidsmangel og emnetrængsel er her klart det dominerende tema; næsten en tredjedel af svarene i fritekstfeltet nævner dette. Mange beskriver således, hvordan sang må vige for andre aktiviteter i et fag med mange mål og begrænset timetal: "Jamen, der er 45 minutter om ugen, og vi skal også nå andet end at synge i musiktimerne" og: "Det er svært at finde tid til at nå omkring 'det hele' i musiktimerne. Jeg kunne sagtens bruge mere tid på at synge og de sangtekniske områder, men så vil der ikke blive tid nok til rytmik, kreative processer og sammen-spil, som eleverne holder så meget af og som øger deres motivation for undervisningen".

Nogle peger på en faghistorisk udvikling: "I gamle dage hed faget SANG – i dag hedder det MUSIK. Eleverne vil mægtig gerne spille sammenspil frem for sang." Sammenspil fremstår i særlig grad som en aktivitet, der kræver mere tid end det sangfaglige: "Manglende tid, eleverne vil gerne spille, men samspil er meget tidskrævende." "De store bruger hele 45 minutter på sammenspil og synger ikke, ud over til morgensang en gang om ugen." Dette hænger også sammen med, hvordan lærerens opmærksomhed fordeles i undervisningen: "I en forberedende fase til sammenspil er der så mange på instrumenter, der har brug for hjælp, at jeg har mindre tid til dem, der skal synge. De er nemlig bedre i stand til at arbejde selv."

Det næstmest udbredte tema i dette fritekstfelt er manglende elevmotivation. Her peger mange svar på, at elevernes motivation i høj grad knytter sig til sammenspil frem for sang: "Jeg oplever ofte at en stor del af eleverne tror at jeg skal lære dem at spille på instrumenter, og når de finder ud af, hvad det er de skal, altså f.eks. også synge, lære rytmer, danse, samarbejde, musikhistorie osv., bliver de skuffede." En anden siger: "Mine elever vil meget gerne spille på instrumenter. Derfor er der ikke så meget tid til at lære nye sange og synge de kendte, som jeg ville ønske." Dette underbygger billedet fra figur 2 af sammenspils fremtrædende rolle i undervisningen og bekræfter fundet fra figur 7, nemlig at sang ofte integreres i andre musikaktiviteter, såsom sammenspil, snarere end udgør et selvstændigt, fokuseret undervisningselement. Det underbygger også, at det sangfaglige arbejde er presset på tid. En musiklærer kobler den vigende sangmotivation til sangs eksklusive tilknytning til musikfaget: "Elevernes motivation. Jeg tænker, at det ville hjælpe hvis sangaktiviteten ikke så entydigt blev kædet sammen med musikfaget, men også blev anset som en del af andre fag."

Ligesom i barriere-fritekstfeltet (s. 30) tegner der sig her igen et tema om, at sangen i musikfaget kan udliciteres til morgensangen. Det ses i flere svar, eksempelvis: "På min arbejdsplads synges morgensang hver dag, her dækkes et stort antal forskellige sange fra dansk sangskat samt børnesange med mere. Derfor bruger jeg mindre tid på det i musiktimerne" og "Fordi vi har megen morgensang,

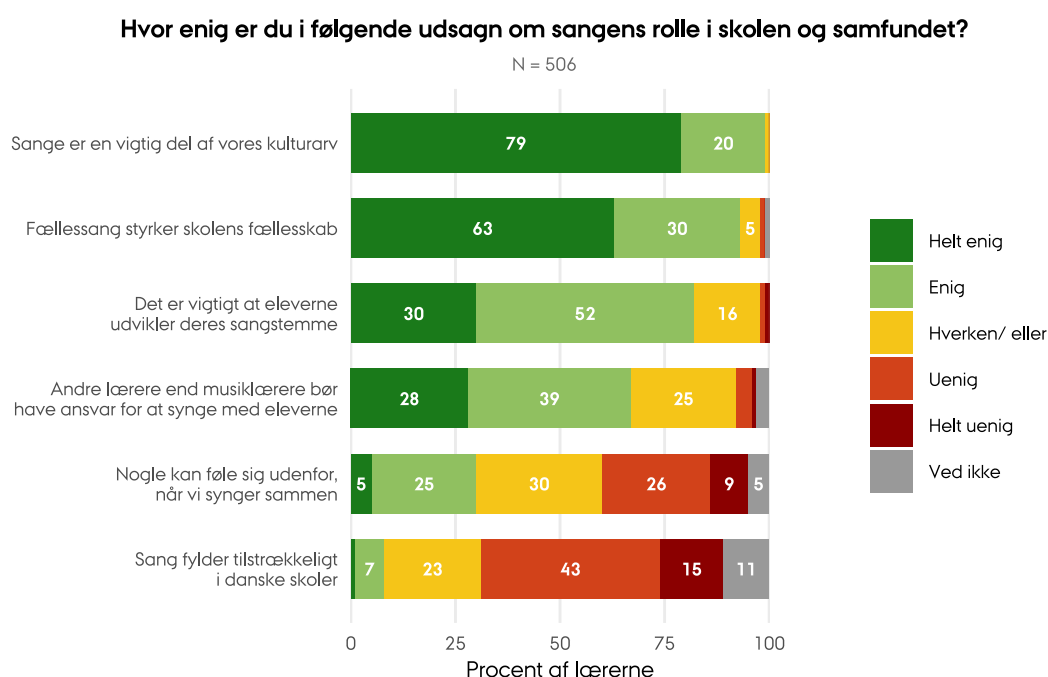
fylder sang nok lidt mindre i min undervisning (end hvis vi ikke havde haft det) – her får de f.eks. lært mange sange fra den danske sangskat”. Morgensang fungerer her igen som rationale for at bruge mindre undervisningstid på sang og ses således som en substitut for sangundervisningen snarere end som en anledning til at anvende de kompetencer, sangundervisningen kunne opøve.

Det er værd at bemærke, hvor dette tema om udlicitering af sangundervisning til morgensang optræder. De to fritekstfelter, hvor det forekommer hyppigst, er begge knyttet til spørgsmål om, hvad der står i vejen for sang. Udsagnene fremsættes altså ikke som principielle holdninger til morgensangens rolle, men som forklaringer på en oplevet begrænsning: Morgensangen bliver det, der gør det forsvarligt at lade sangen vige i et tidspresset musikfag. I det omfang morgensang og sangundervisning på denne måde opfattes som substituerbare, kan tilstedeværelsen af morgensang på en skole paradoksalt nok føre til mindre sangundervisning. Antagelser om, at morgensang i sig selv styrker skolens sang generelt, må i så fald nuanceres.

Egen manglende sangkompetence nævnes endvidere som årsag til, at sang og især sangteknik ikke fylder mere, med udsagn som: ”Jeg er usikker på egne kompetencer”; ”Det kan være svært at synge kvalificeret med elever når man mangler viden om sangteori”; og ”Jeg ville gerne have mere sangteknik at bruge i sangundervisningen”. Andre svar peger på sangteknik som noget, der simpelthen ligger i et *blind spot* eller nemt kan blive glemt: ”Jeg er med denne besvarelse blevet mere opmærksom på, at jeg kan blive bedre til at synge med større bevidsthed omkring det sangtekniske, det har jeg ikke gjort så meget ud af, selvom jeg egentlig ser et stort potentiale i det.”

Sangs rolle i skole og samfund

Musiklærerne blev ligeledes spurgt om deres holdning til sangens rolle i skolen og i samfundet mere bredt (figur 14).

Figur 14.

Det mest markante er her igen den meget stærke tilslutning til vigtigheden af sange som kulturarv og sang som fællesskabsdannende praksis. Næsten samtlige respondenter er enige i, at sange er en vigtig del af kulturarven, og et meget stort flertal tilslutter sig, at fællessang styrker skolens fællesskab. Sangs kulturbærende funktion fremstår hermed som et gennemgående tema i undersøgelsen. Kulturarv tillægges således afgørende betydning både i musiklærernes konkrete repertoirevalg (jf. figur 8) og i deres mere principielle forståelse af, hvad sang skal bidrage med i skolen (figur 14).

Samtidig er et meget stort flertal (82 %) enige eller helt enige i, at det er vigtigt, at eleverne udvikler deres sangstemme. Igen står dette i kontrast til den tid, musiklærerne angiver at bruge på specifikt sangfagligt arbejde – og bekræfter altså, at der synes at være en vis implementeringskløft mellem værdien tillagt udvikling af sangstemmen og den faktiske tid viet til samme. I lighed med den tidligere beskrevne oplevede modsætning mellem sangteknik og sangglæde angiver nogle her en oplevet modsætning mellem sangteknik og fællessangens dannelsespotentiale: ”For mig er fællessang og dannelsen vigtigere end sangkompetencer.”

Et flertal af musiklærerne mener ikke, at sang fylder tilstrækkeligt i danske skoler, hvilket peger på, at sang opleves som underrepræsenteret i praksis. En del siger dog ”ved ikke”, hvilket signalerer en uafklarethed om spørgsmålet. Svarene peger endvidere på en vis ambivalens i forhold til organiseringen af sang i skolen. Et flertal er enige i, at også andre lærere end musiklærere bør have ansvar for at synge med eleverne, men en relativt stor andel placerer sig i midterkategorien.

Det udsagn, der splitter respondenterne mest, er, hvorvidt nogle kan føle sig udenfor, når man synger. Svarene fordeler sig på enighed, neutralitet og uenighed, og 5 % siger ”ved ikke”. Der er altså ikke blandt musiklærerne nogen fælles opfattelse af, om fællessang kan virke ekskluderende – en betydelig andel genkender fænomenet, mens en tilsvarende andel ikke gør.

Alt i alt tegner der sig i figur 14 et billede af en meget stærk normativ opbakning til sang – særligt i dens kulturelle og sociale betydning, kombineret med en mindre entydig vurdering af dens organisering og konsekvenser i praksis.

Fritekstfelt: Er der andet, du vil tilføje om din holdning til sangens rolle i skolen og samfundet?

I fritekstfeltet tilknyttet dette spørgsmålsbatteri afgav 95 musiklærere kommentarer. Svarene kredser især om spørgsmålet om sangens plads i skolen uden for musikfaget. Der tegner sig to overordnede positioner. Den største gruppe betragter sang som et fælles anliggende for hele skolen og argumenterer for, at alle lærere kan bidrage til elevernes møde med sang. Det ses f.eks. i udsagn som ”Alle kan synge med eleverne, eller som minimum forberede dem på at skulle synge” og ”Alle lektioner bør begynde med en sang”. Synspunktet kommer også til udtryk i udsagn, der fremstiller sang som en almenmenneskelig og bredt tilgængelig aktivitet, der ikke kræver systematisk kompetenceudvikling, eksempelvis: ”Sang/at synge er noget hele verden kan.” Nogle fremhæver også de opfattelser af sang, der kan stå i vejen: ”Sang er blevet noget, der er forbeholdt musiklæreren. Mange af mine kollegaer tør ikke synge, og hvad værre er: de har en offentlig selvfortælling om at de ikke kan synge og at verden helst vil være det foruden.”

En mindre, men tydelig gruppe udtrykker på den anden side skepsis over for, at andre lærere end musiklærere skulle have ansvar for sang. Nogle fremhæver manglende kompetencer, erfaring eller tryghed blandt kolleger: ”Det er svært at tvinge kollegaer til at tage ansvar for områder de ikke er trygge ved eller føler sig kompetente” og ”En lærer uden lyst til at synge eller manglende tone i livet, kan både selv være presset af en sådan opgave, og børnene få en træls oplevelse med at synge”. Andre

henviser til musiklærerens særlige rolle i arbejdet med sang: "Hvis andre lærere skal have ansvar og synge med eleverne, kræver det en stor indsats i skolen for at gøre det muligt, og jeg ville aldrig personligt bede en lærer der ikke uddannet i musik til at påtage sig den opgave" og "Som udgangspunkt synes jeg det skal være en musiklærer, der synger med børnene. Men hvis ikke det er muligt, så er det næstbedste, at en ikke-musiklærer synger med dem, så de får sunget."

Få respondenter beskriver musiklærerens rolle som knyttet specifikt til udviklingen af elevernes sanglige færdigheder. Eksempelvis skrev en respondent: "Jeg mener kun det kan være ens ansvar at lære børn noget vi rent faktisk selv kan. Så er man ikke musiklærer, kan det vist heller ikke være ens ansvar at sørge for børnene lærer at synge, specielt ikke udenfor musikundervisning." En anden anerkendte, at alle kan stå for fællessang, men: "De finmotoriske elementer i at synge 'bedre' kan musiklæreren så tage sig af." Disse udsagn antyder en anerkendelse af, at udvikling af elevers sanglige færdigheder udgør en særlig opgave, som adskiller sig fra at facilitere fællessang mere generelt. En sondring, som kun undtagelsesvis kommer til udtryk i det kvalitative materiale her, men som fremhæves i den internationale sangpædagogiske litteratur (jf. diskussionskapitlet nedenfor).

Det næststørste tema i fritekstfeltet kredser om sang som kulturarv. Flere musiklærere beskriver sang som en måde at videreføre fælles kulturelle referencer, traditioner og historie. En siger: "Fællessang er af større betydning for vores kultur end den klasseopdelte musikundervisning." En lignende opfattelse genfindes i flere svar, hvor kulturarv knyttes til fælles sange: "Hvad er det der gør, at Peter fra min skole kan føle sig forbundet med en smed fra Holstebro? Ja det er måske, at de kender 'Jens Vejmand'." Andre fremhæver, at "Vi kender de samme sange – så måske vi slet ikke er så forskellige fra hinanden eller alene som vi nogle gange kan føle", eller at "Sang skal kunne foregå på tværs af generationer og samfundsgrupper, og jeg skal lære mine elever nogle af de sange". Flere svar peger altså på en forståelse af kulturarv som noget, der overføres gennem fælles sangpraksisser og et fælles repertoire.

Et andet vægtigt tema i fritekstfeltet er vigtigheden af opbakning fra både ledelse, kolleger og skolekultur, for at sangkultur lykkes. Som én siger: "Jeg glæder mig over, at der er kommet mere fokus på sangens rolle i skolen. Jeg savner dog lidt mere af den samme fokus på det fra min ledelses side. De burde jo være med hver dag til vores morgensang. Det tager jo bare 10 minutter." Ligeledes peger mange på forskellige positive afledte effekter af sang, såsom øget trivsel og fællesskabsfølelse.

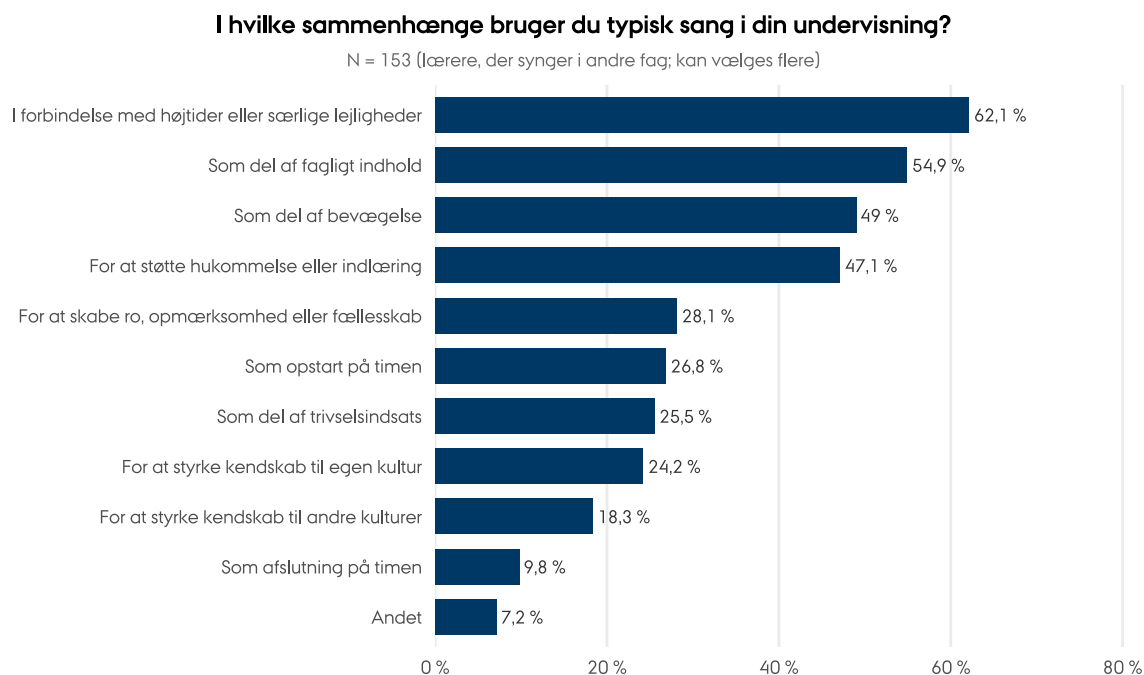
Sang i andre fag

Synges der i andre fag end musik?

Surveyen om sang i andre fag end musik ("lærersurveyen") blev udført af Epinion blandt grundskolelærere i deres panel. Musik som fag var frafiltreret som svarmulighed, således at lærere, der også underviser i musik, kun blev spurgt ind til deres sangpraksis i øvrige fag. Fire respondenter, der alene underviser i musik, er udeladt af analyserne (jf. metodeafsnittet). Blandt de resterende 340 respondenter underviser 35 også i musik ved siden af andre fag; deres svar indgår i analysen på lige fod med øvrige respondenter. 45 % af lærerne angiver, at de synger sammen med deres elever i undervisningen i andre fag end musik, mens 54 % svarer, at de ikke gør. De resterende svarer "ved ikke".

Hvornår, hvor ofte og i hvilke fag synges der?

Lærerne blev spurgt til konteksten for deres brug af sang (figur 15). Højtider og særlige lejligheder er den mest udbredte sammenhæng. De tre næstmest udbredte er som fagligt indhold, som del af bevægelse og som støtte til hukommelse og indlæring.

Figur 15.

Lærerne blev spurgt, i hvilke fag de synger med deres elever. For hvert fag er andelen beregnet ud af det samlede antal lærere, der underviser i det pågældende fag. Som det fremgår af tabel 4, er sang mest udbredt i sprogfagene. Dansk, engelsk og andre fremmedsprog topper; i kristendomskundskab synger en fjerdedel, mens matematik ligger på knap 17 %. I den anden ende af skalaen finder vi natur/teknologi, praktiske fag og samfundsfag, hvor under 10 % af lærerne synger i faget. For fag med få respondenter – særligt dansk som andetsprog (n = 21) og andre fremmedsprog (n = 38) – bør procentandelene fortolkes med forsigtighed.

Tabel 4: Andel af lærere, der synger i hvert fag, beregnet ud af dem, der underviser i det pågældende fag

Fag	Underviser i faget (n)	Synger i faget (n)	Andel (%)
Dansk	175	74	42,3
Andre fremmedsprog	38	16	42,1
Engelsk	103	38	36,9
Kristendomskundskab	105	26	24,8
Dansk som andetsprog	21	5	23,8
Andet fag	45	9	20,0
Matematik	179	30	16,8
Historie	100	14	14,0
Idræt	97	12	12,4
Valgfag/tilbudsfag	58	7	12,1
Naturfag (udskoling)	63	5	7,9
Praktiske fag	106	8	7,5
Natur/teknologi	89	5	5,6
Samfundsfag	46	2	4,3

De lærere, der synger i deres undervisning, blev spurgt, hvor hyppigt de gør det. Sangfrekvensen er i tabel 5 opgjort som et gennemsnit på tværs af de fag, der synges i, så hver lærer tæller én gang, uanset hvor mange fag de synger i. Som det fremgår af tabellen, er sangpraksis for de flestes vedkommende sporadisk: Næsten to tredjedele synger månedligt eller sjældnere, mens kun 3 % synger i næsten hver undervisningstime.

Tabel 5: Sangfrekvens i undervisningen

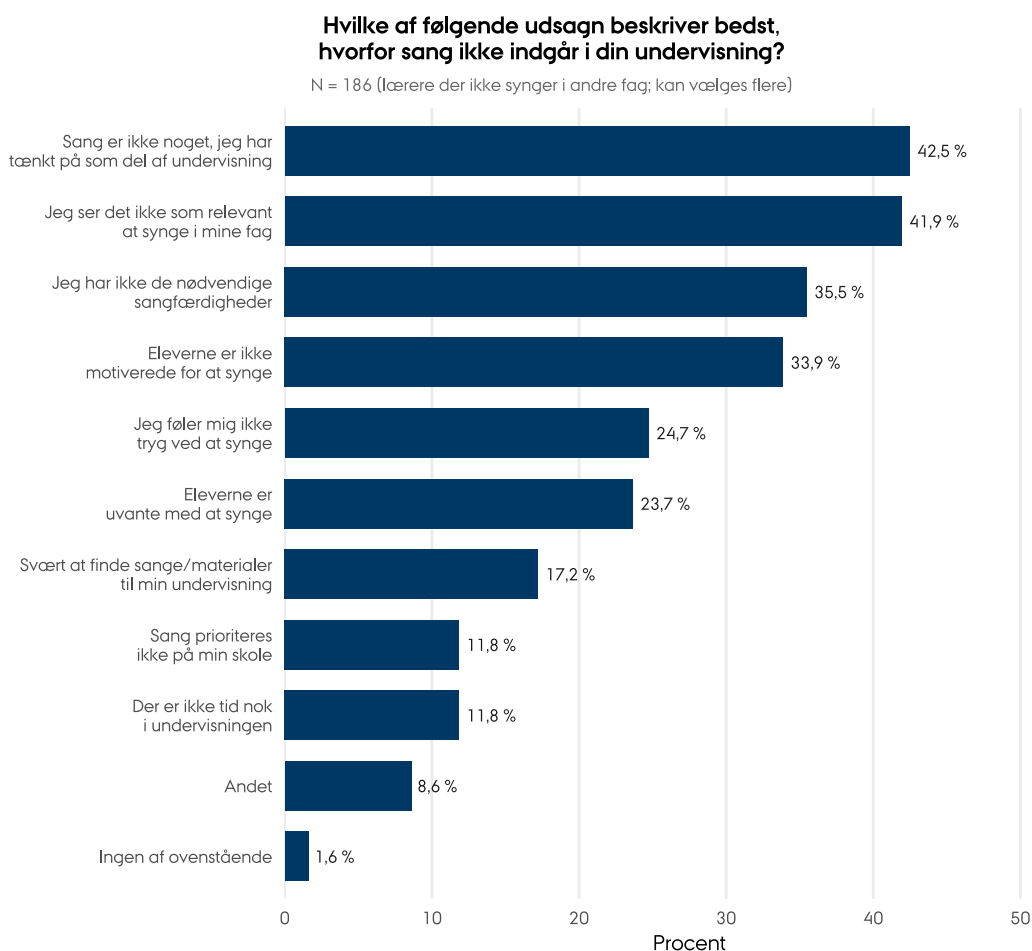
Gennemsnit af lærerens frekvensangivelser på tværs af de fag, vedkommende synger i – N = 153

Hvor ofte synger du med dine elever?	Antal svar	Andel (%)
I næsten hver undervisningstime	5	3,3
Flere gange om ugen	20	13,1
Ca. én gang om ugen	29	18,9
Et par gange om måneden	57	37,3
Sjældnere end det	42	27,4

Årsager til fravær af sang

Lærersurveyen spurgte de 186 lærere, der ikke bruger sang i undervisningen, hvilke grunde der bedst beskriver, hvorfor de ikke gør det. Resultatet fremgår af figur 16.

Her ser vi, at de to hyppigste grunde snarere handler om holdning og vane end om praktiske forhold: Ca. 42 % har simpelthen ikke tænkt på sang som en del af deres undervisning, og lige så mange ser det ikke som relevant i deres fag.

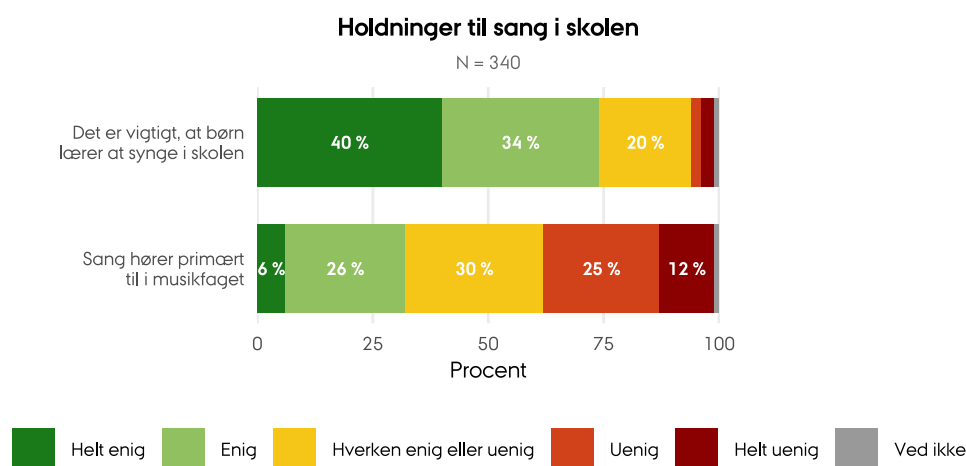

Figur 16.

Tilsammen understøtter dette muligvis ideen om, at sang i skolen i dag ikke ses som en almenpædagogisk praksis, der kan have en plads på tværs af fag frem for blot i musikfaget. Dernæst følger lærerrelaterede barrierer: Godt en tredjedel oplever, at de mangler de nødvendige sangfærdigheder, og en fjerdedel føler sig ikke trygge ved at synge. Elevrelaterede barrierer som manglende motivation og uvanthed med sang spiller også en betydelig rolle, hvilket understøtter musiklærersurveyens fund og bekræfter, at manglende motivation hos elever er en barriere for sang, der rækker ud over musikfaget.

Holdninger til sang i skolen

Lærersurveyen indeholdt to holdningsspørgsmål, der belyser lærernes syn på sangs plads i skolen (figur 17). Det første – om det er vigtigt, at børn lærer at synge i skolen – møder bred opbakning: 74 % er enige eller helt enige. Det andet spørgsmål – om sang primært hører til i musikfaget – tegner et mere blandet billede: 33 % er enige eller helt enige, 37 % er uenige eller helt uenige, mens 30 % hverken er enige eller uenige.

Figur 17.

Tilsammen tyder svarene på, at sang nyder bred kulturel og symbolsk opbakning, også blandt andre lærere end musklærere – en opbakning, der dog ikke nødvendigvis slår igennem i hverdagens undervisning. At 45 % af lærerne uden for musikfaget faktisk synger med deres elever viser, at sang har en reel plads på tværs af fag, men det er dog en praksis, som for de flestes vedkommende er sporadisk. At sang især forbindes med højtider og særlige lejligheder bekræfter også, at det ikke er en hverdagslig, rutinepræget aktivitet.

På baggrund af en formodning om, at lærernes egen musikalske praksis kan have betydning for deres undervisning, indeholdt skemaet endelig to baggrundsspørgsmål om lærernes sang- og musikpraksis i øvrigt: hvorvidt de synger i fritiden og hvorvidt de spiller et instrument. Der var her en statistisk signifikant sammenhæng mellem lærernes egen private sangpraksis og deres brug af sang i undervisningen (χ^2 -test, $p < 0,001$; Cramér's $V = 0,34$, svarende til en moderat sammenhæng). Lærere, der selv synger privat, angiver altså oftere, at de også synger med eleverne. Der blev derimod ikke fundet en statistisk signifikant sammenhæng mellem det at spille et instrument og brugen af sang i undervisningen ($p = 0,097$; Cramér's $V = 0,09$). Sang i undervisningen ser således ud til at hænge tættere sammen med lærernes private syngepraksis end med det at spille et instrument.

OPSAMLING OG DISKUSSION

Overordnet set må denne rapports konklusion være, at sang i danske skoler står relativt stærkt som kulturel tradition og social praksis, men svagere, når det gælder sang som læringsområde og udviklingen af sanglige færdigheder. Sang tillægges stor symbolsk værdi og forbindes af lærerne med fællesskab, kulturarv, dannelse og trivsel, og morgensang og fællessang forekommer på en stor andel af skolerne. Musiklærernes eget store engagement i sang er i det hele taget et af undersøgelsens tydeligste fund. I musikundervisningen er det imidlertid instrumentalt sammenspil, der fylder mest. Opøvelsen af et sangrepertoire falder op gennem klassetrinnene; sangteknik og stemmebrug hører til de mindst prioriterede aktiviteter i hele faget; og de fleste bruger sjældent eller aldrig stemmetræning og sangøvelser i undervisningen. Selvom der forekommer sang i øvrige fag hos 45 % af de adspurgte, er det en relativt sporadisk praksis. I det følgende perspektiveres nogle af undersøgelsens mest prægnante fund, og deres implikationer diskuteres i relation til den internationale forskning på området.

Sangens plads i et bredt musikfag

Nærværende undersøgelse er et tværsnitstudie og kan ikke i sig selv dokumentere en udvikling, men som nævnt i indledningen peger andre undersøgelser i retning af en svækkelse af skolesangen over tid, såvel i Danmark (Baunvig et al. 2025) som internationalt (Johnson 2020; Horwitz et al. 2024), herunder at sang har mistet terræn inden for musikfagets egne rammer. Vurderingen af sangens plads beror således også på det faglige og historiske sammenligningsgrundlag, der anlægges. I dag, hvor sang udgør én aktivitet blandt flere i et bredere musikfag, kan man ikke forvente, at den har samme faglige vægt som i en periode, hvor sang var et selvstændigt skolefag, og nærværende undersøgelse viser da også, at det målrettede sangfaglige arbejde udgør en relativt begrænset del af musikfaget. Dette kan blandt andet have med tidspres at gøre. Holst (2009) har peget på, at fællessang er den del af musikfagets sanglige indhold, der bedst tåler nedskæringer: Selv med et lavt timetal vurderede musiklærere, at de kunne nå at synge sange med eleverne, mens arbejdet med intonation, stemmebrug og klang gled ud, når tiden (og ofte også den musikfaglige uddannelse) manglede. Sangen forsvinder altså ikke, når faget presses, men skifter karakter: fra noget, der undervises i, til noget, man bare gør.

Tidsmangel og emnetrængsel fremstår på tværs af kortlægningens kvantitative og kvalitative materiale som forhold, der begrænser mulighederne for at arbejde med sang. Musikfaget beskrives i fritekstsvar som et fag med mange mål og begrænset tid, hvilket betyder, at visse indholdsområder vies mindre tid end andre. Flere musiklærere beskriver sammenspil som en særligt tidskrævende del af faget, mens det sangfaglige arbejde fremstilles som noget, der i mindre grad kræver lærerstyret og pædagogisk arbejde og derfor kan vies mindre tid. Det kvalitative materiale peger endvidere på, at mange elever ønsker og forventer et musikfag med vægt på instrumentsammenspil, og at musiklærerne ofte indretter sig herefter. Konkurrencen om tiden er et grundvilkår i det brede musikfag, hvor sang skal dele fagets tid med mange andre indholdsområder; dette er for så vidt ikke nyt, jf. rapportens indledning. Kortlægningen viser imidlertid, at denne konkurrence har en tydelig hovedaktør: Sammenspil på instrumenter er samlet set musikfagets klart største enkeltaktivitet.

Danske skoler er ikke enestående i den henseende. Studier i Sverige har peget på, at instrumentalt sammenspil og en "rockband"-diskurs er blevet den organiserende praksis i musikundervisningen (Lindgren & Ericsson 2010; Georgii-Hemming & Westvall 2010). Instrumenternes forrang kan un-

dertiden forme den sang, der finder sted. Såvel Trüüin (2020) som Johnson (2021) peger således på, at toneartsvalg i musiktimen i praksis ofte tilpasses, hvad der er idiomatisk for instrumenterne frem for børnestemmerne.

Prioriteringen af det instrumentbårne er næppe et særtræk ved skolens musikundervisning, men afspejler i nogen grad en bredere tendens i musiklivet: Hvor sang står stærkt som kulturel og social praksis, samler opmærksomheden omkring musikalsk kunnen og talentudvikling sig ofte om instrumentspil og sceneoptræden snarere end om sangstemmen (se f.eks. Pallis & Nielsen 2025). Skolens musikundervisning er således i nogen grad indlejret i en musikkultur, der i forvejen forbinder musikalsk læring med instrumenter, og sang med fællesskab snarere end færdighed. Denne forståelse ser også ud til at præge skolens prioritering af tid. Et nyligt BA-projekt peger på, at morgensang i konkurrencen om skoledagen let taber til aktiviteter med en tydeligere faglig legitimitet. Hvor f.eks. læsebånd tildeles fast tid, fordi det forbindes med direkte faglig læring, opleves mere morgensang som mindre tid til undervisning (Arendt & Rønn-Landbo 2026). Så længe sang primært rammesættes som fællesskab og trivsel frem for som et fagligt læringsområde, risikerer dens faglige indhold at forblive usynligt i den logik, der fordeler skolens tid.

At lære sange vs. at lære at synge

Kortlægningens fund indikerer, at sang i skolen især findes i form af den akkompagnerede fællessang. Denne dominans harmonerer med den udbredte betoning af sang som kulturarv og social aktivitet. Der lægges stor vægt på at lære sange at kende gennem fælles sang, mens arbejde med sangstemmen fylder meget lidt. Det kan hænge sammen med en udpræget "osmotisk" tilgang til sang, dvs. idéen om, at sang ikke skal læres, men bare gøres (Hughes 2010). Når blot der synges, antages syngesevnen at følge med af sig selv – og hos den, hvor den ikke gør, forstås det ofte som manglende talent snarere end manglende undervisning (Richards & Durrant 2003). Hughes (2010) skelner tilsvarende mellem en uformel tilgang til sang i skolen (at synge sange) og en formel (at lære at synge); nærværende kortlægning indikerer, at den uformelle syngning er den mest udbredte.

I en dansk sammenhæng kan den osmotiske sangforståelse have historiske rødder. Skolesangens tidlige fokus på stemmens dannelse og på at synge "korrekt" var administreret helt op på statsligt niveau (Borčak & Baunvig 2023; Vilhelmsen 2024), og den grundtvigske fri- og højskoletradition udviklede sig i opposition hertil med et friere sangideal, hvor "enhver synger med sit næb", og den frimodige deltagelse – ikke den skolede stemme – var det bærende (Bach-Nielsen 2023). Arbejdet med stemmen kan ad den vej være kommet til at konnotere noget skolemesteragtigt frem for frit og folkeligt. Det er en mulig hypotese for videre forskning.

Spørgsmålet er, hvad vægtningen af at synge sange frem for at lære at synge betyder for elevernes sanglige udvikling. Flere forskningsstudier peger på, at syngesevnen ikke udvikler sig af sig selv ved blot at deltage i fællessang, men må understøttes af målrettet stemmetræning og sangundervisning (Leighton & Lamont 2006; Svec 2018; Welch 2019). Rutkowski (1996) fandt, at børnehaveklassebørn, der alene deltog i klassebaserede sangaktiviteter, i mindre grad tog en egentlig sangstemme inkl. det høje stemmeregister i brug end børn, der derudover sang i mindre grupper og individuelt. At facilitere fællessang udgør derfor ikke i sig selv sangundervisning, forstået som "undervisning i at synge" (Grubbe u.å.). Hedden (2012) beskriver her en filosofisk kløft mellem fagfelter: Hvor lærere og pædagoger ofte opfatter det at synge som en naturlig og let proces, betragter stemmeforskere det at synge som en kompleks færdighed, der udvikles gennem vejledning og træning – og den sangpædagogiske litteratur betoner tilsvarende, at stemmearbejdet er et selvstændigt fokusområde (Vilhelmsen 2024).

Forskningen giver flere bud på, hvad dette stemmearbejde kan bestå i. Korte, legende stemme- og sangøvelser, såsom melodiske mønstre og glissandi, får børn til at åbne op for et større stemmeomfang og understøtter deres vokale udforskning, og de er samtidig en mindre kompleks opgave end at synge en hel sang (Kim 2000; Welch 2019). Sang i mindre grupper og individuel sang fremmer ligeledes syngeevnen (Goetze et al. 1990; Vilhelmsen 2024), og a cappella-sang giver børn mulighed for at høre og etablere en sikker fornemmelse af deres egen stemme (Hedden 2012). Fælles for disse arbejdsformer er, at de giver den enkelte elev anledning til at lære sin egen stemme at kende. Det er derfor værd at bemærke, at 62 % af musiklærerne i denne undersøgelse sjældent eller aldrig lader eleverne synge a cappella i musikundervisningen, og at kun 8 % angiver, at morgensang foregår uden instrumentledsagelse. Hvor det historisk set var et tilsigtet mål med sangundervisningen, at eleverne skulle lære at synge uden hjælp fra instrumenter (Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet 1906), hører det i dag tilsyneladende til sjældenhederne, at eleverne får lejlighed til at synge og høre deres stemme uden en indpakning i musik.

Klassebaseret fællessang har desuden sine egne begrænsninger som læringsrum. Børn kan komme til at presse stemmen i fællessang, f.eks. hvis deres sanglige forbillede er voksnes dybe fuldregister, eller hvis de ofte opfordres til at "synge til" (Leighton & Lamont 2006; Trüüin 2020), og i en stor gruppe kan det være vanskeligt for børn at høre og monitorere deres egen stemme (Welch 2019) – særligt med digitalt akkompagnement fra streamingtjenester som YouTube, der i norske observationsstudier af skolesang undertiden kunne overdøve elevernes stemmer (Balsnes et al. 2025).

Pointen er ikke, at fællessang ikke har værdi. Den er blot ikke det primære læringsrum for udvikling af syngeevnen, men snarere det rum, hvor sanglige færdigheder kan bringes i anvendelse. Det understreger betydningen af, at disse færdigheder også udvikles gennem målrettet sangundervisning. Kortlægningens fund kunne give anledning til at overveje, om samtalen om sang i skolen, der ofte føres som et spørgsmål om kvantitet – hvor *meget* der synges – med fordel kan suppleres af en opmærksomhed på kvalitet – *hvordan* der synges – og hvordan syngningen opleves af de syngende selv. Ikke nødvendigvis som et spørgsmål om musikalsk kvalitet, men om oplevet kvalitet. Én konkret indikator på en sådan kvalitet i syngeoplevelsen er, hvor stor en del af stemmens potentielle omfang der faktisk kommer til udfoldelse, når der synges.

Et uudnyttet stemmepotentiale

Børns stemmeomfang er ikke én fast størrelse, men afhænger af, hvad man måler, og hvordan: Er det det maksimalt fysiologisk mulige omfang eller børns spontane, komfortable leje? Og er det, hvad børn gør af sig selv, eller hvad de kan, når en voksen med sin egen stemme viser vejen op i det høje leje? Netop det sidste er afgørende. Tager man børns selvvalgte leje som grænsen for, hvad de kan synge, måler man reelt konsekvensen af manglende vejledning snarere end en naturgrænse (Goetze et al. 1990; Kim 2000).

Børn råder nemlig over et betydeligt tonepotentiale i højden, især over registerskiftet, hvilket kan høres, når de spontant producerer onomatopoietske lyde såsom efterligninger af dyr eller sirener (Kim 2000). Eksperimentelle studier viser desuden, at børn umiddelbart kan synge markant højere, når en voksen synger for og fører dem op i randregistret, end når de selv vælger leje (Goetze et al. 1990). Schneider et al. (2010, 153) finder tilsvarende et bredere omfang hos børn fra sangligt stimulerende skolemiljøer, hvilket ifølge forfatterne "understreger nødvendigheden af regelmæssig sangundervisning allerede i grundskolen" (vores oversættelse). Målinger af det fysiologisk mulige omfang antyder, hvor stort det uudnyttede potentiale kan være. Bundgrænsen ligger forholdsvis fast. I Schneider et

al.s (2010) undersøgelse af 186 børn i alderen 7-10 år var a den absolut dybeste tone, hvert fjerde barn overhovedet kunne synge (nogle kunne ikke engang nå så dybt), og tonerne i dette leje kunne kun synges med begrænset styrke. Netop a er den hyppigste bundtone i denne kortlægnings repertoire og ligger dermed på selve grænsen af, hvad mange børn overhovedet kan frembringe. Opadtil er billedet omvendt: Schneider et al. (2010) viste, at næsten halvdelen af børnene kunne nå mindst op til c''', og mange kunne nå endnu højere, altså en oktav eller mere over den typiske toptone i denne kortlægnings repertoire. I en stor tysk undersøgelse baseret på ca. 1.500 stemmemålinger af børn og unge i alderen 7-16 år fandt Dienerowitz et al. (2021) tilsvarende et gennemsnitligt fysiologisk stemmeomfang på omkring to oktaver, som hos de 7-årige nåede op til omkring g'', for nogle børn endda væsentligt højere, altså igen betydeligt over den typiske toptone i det danske skolesangsrepertoire. Det uudnyttede rum ligger således i højden; i dybden ligger repertoiret allerede ved grænsen for, hvad børnestemmer kan synge.

Nøglen til den øvre del af stemmen er registerovergangen: At finde randregistret (det lyse stemme-register) og tage det i brug i sang er noget, mange børn skal have hjælp til (Goetze et al. 1990). Kim (2000) argumenterer med afsæt i Vygotskijs begreb om zonen for nærmeste udvikling netop for, at sangundervisning ikke blot bør lægges inden for børnenes aktuelle, spontane stemmeleje, men aktivt understøtte dem i at tage den øvre del af stemmen i brug.

Set i det lys risikerer den gennemgående lave og smalle placering af skolens sangrepertoire at blive en selvbegrænsende mekanisme. Når børn overvejende synger i et lavt leje og sjældent over registerskiftet, udfordres deres høje stemmeleje i mindre grad, og mulighederne for at tage det i brug og udvide det anvendte stemmeomfang reduceres, ikke fordi kapaciteten mangler, men fordi den aldrig aktiveres. Det kan med tiden bidrage til, at et dybt stemmeleje bliver den faktiske norm for både repertoire og stemmebrug, og til at store dele af børnenes vokale potentiale forbliver uudnyttet. Dermed lukker cirklen sig: Det leje, børnene tilbydes, former det leje, de bruger, og som sidenhen kan blive målt og opfattet som det leje, de har.

Et lavt toneleje for børnesange kan ofte skyldes, at voksne lægger sangene, hvor det er komfortabelt for dem selv, uagtet at det ikke altid er hensigtsmæssigt for børnestemmer (Kim 2000; Vilhelmsen 2024). En sådan problematik kan spores i nærværende undersøgelse, hvor flere lærere beskriver, at deres eget stemmeleje har betydning for sangenes placering. Det peger på, at det lave toneleje i nogle tilfælde hænger sammen med lærernes egne stemmelige forudsætninger og opleves som et praktisk vilkår snarere end et bevidst didaktisk valg.

Hertil kommer, at børn i dag fra en tidlig alder møder en musikkultur båret af digitale medier, hvis repertoire ikke er lavet til børnestemmer. Det tidlige og omfattende møde med et sådant repertoire kan tænkes at trække børns spontane sangleje i samme dybe retning. Kombinationen af de to forhold, altså et omgivende lydbillede, der sjældent præsenterer børn for det høje stemmeleje, og en sangpraksis i skolen, der ikke har eksplicit fokus på at udvikle stemmen, giver næppe gunstige betingelser for, at børn udforsker og udvikler den øvre del af deres stemmeomfang. Når det lyse register sjældent lyder i hverken omgivelserne eller deres egen sang, kan lyden af denne del af stemmen tilmed komme til at virke fremmed for dem.

Det er i den sammenhæng bemærkelsesværdigt, at deltagerne i denne kortlægning hyppigt fremhæver den danske sangkulturarv som omdrejningspunkt for skolens sang, mens det lave toneleje snarere peger på et vokalideal, der i praksis ligger tættere på populærmusikkens stemmebrug end på den lysere syngestil, som traditionens sange historisk er skrevet til (jf. tilsvarende fund hos Johnson 2021).

Motivation, mestring og sangglæde

Elevernes motivation fremstår som en central barriere for sang, og ifølge fritekstsvarene falder syn-gelysten med alderen. De kvalitative data peger på, at sang blandt de ældre elever forbindes med social risiko – forståeligt nok, da det at synge indebærer en særlig grad af personlig eksponering, som kan blive mere fremtrædende, i takt med at elever bliver ældre og mere opmærksomme på jævnaldrendes vurderinger. Fritekstsvarene peger desuden på betydningen af en bredere musik- og medie-kultur med fokus på perfekt producerede sangstemmer. Optagede og bearbejdede vokaler bliver let det mål, eleverne sammenligner sig med, hvilket kan bidrage til usikkerhed og tilbageholdenhed i forhold til at synge selv.

Det er imidlertid et åbent spørgsmål, om også det begrænsede fokus på at lære eleverne at synge kan bidrage til den manglende motivation. Den til dato nok største undersøgelse af skolesang, evalueringen af det engelske Sing Up-program, hvor børnenes sang blev vurderet individuelt over flere år, fandt, at børnenes syngeevne fulgtes ad med et mere positivt selvbillede og en stærkere oplevelse af social inklusion (Welch et al. 2014; Papageorgi et al. 2022). Her var det altså ikke blot *deltagelsen* i sang, men specifikt *udviklingen af syngeevnen*, der fulgtes ad med positive sociale og trivselsmæssige virkninger. Motivation kan være et resultat af oplevet mestring (Ryan & Deci 2000; Bandura 1997), og kompetenceudvikling og mestringsoplevelse er vigtige faktorer for børns trivselsudbytte af at deltage i kulturelle aktiviteter (Kusier et al. 2023; Nielsen & Pallis 2026). Når børn erfarer, at de bliver bedre til at synge, kan det således tænkes at styrke både deres selvtillid og lyst til at deltage.

Mestringsperspektivet sætter samtidig spørgsmålstejn ved den udbredte forestilling om, at ”alle kan synge”. Forestillingen er velment og ligger ofte til grund for reelle pædagogiske indsatser, men paradoksalt nok er idéen måske med til at gøre sangundervisning til det område, der lettest nedprioriteres. Det medfødte instrument antages at kunne klare sig selv. Welch (2019) peger på, at sanglige utilstrækkelighedsfølelser hos voksne oftest ikke skyldes manglende anlæg, men manglende muligheder for at udvikle sangstemmen i barndom og ungdom. Dermed flyttes fokus fra individets forudsætninger til de læringsmuligheder, der stilles til rådighed, og en mere præcis formel kunne være, at alle kan *lære* at synge. Flytter man forståelsen af sangevnen fra statisk til formbar, er det medfødte udgangspunkt ikke et argument for at nedprioritere sangundervisning, men tværtimod for at skabe de betingelser, der gør sanglig udvikling mulig. Spørgsmålet bliver da ikke, hvorfor nogle mennesker ”ikke kan synge”, men hvilke muligheder de har fået for at udvikle deres sanglige potentiale gennem kvalificeret sangundervisning. I en dansk kontekst, hvor næsten halvdelen af voksne danskere ikke selv mener, at de synger godt (Baunvig et al. 2025), forekommer det netop relevant at rette opmærksomheden mod, hvordan mestringen af syngeevnen understøttes på et strukturelt niveau – og mod spørgsmålet om, hvorvidt den dominerende sangpraksis i skolen understøtter udviklingen af de sanglige kompetencer, som den værdsatte levende sangkultur arv forudsætter.

Det perspektiv, at øget mestring kunne styrke sangmotivationen, kontrasterer i nogen grad med nogle musiklæreres tilsyneladende oplevelse af, at sangglæde og sangteknik står i modsætning til hinanden. Måske bærer selve begrebet ”sangteknik” bestemte negative konnotationer. Et fokus på sangteknisk udvikling behøver imidlertid ikke betyde en tilbagevenden til stemmedannelse i klassisk forstand, hvor stemmen formes efter et bestemt musikalsk ideal. Vilhelmsen (2024) har i stedet foreslået begrebet *stemmebevidsthed*, der anerkender, at sangligt udtryk varierer med genre og sangkultur, og som samtidig er realistisk i et musikfag, hvor musiklæreren kun har begrænset mulighed for egentlig sanginstruktion. Sangteknik behøver i et sådant lys ikke at konnotere et bestemt skønsangs-ideal, men kunne simpelthen beskrives som læren om at synge så hensigtsmæssigt som muligt, med

mindst mulig anstrengelse (se dertil også Williams 2025) og størst mulig udfoldelse af stemmens potentiale, alt efter genre og klangideal. Forstået på den måde behøver sangteknik heller ikke at stå i modsætning til sangglæden; den kan snarere være med til at gøre den mulig.

Afslutning

Sammenholdt med den øvrige forskning peger kortlægningens fund på, at sangens relativt stærke stilling i skolen hviler på en bestemt og forholdsvis snæver forståelse af, hvad sang er. Det ville derfor være forhastet at konkludere, at alt står vel med sangen, blot fordi der stadig synges. Hertil kommer, at undersøgelsens rekrutteringsform, som beskrevet i metodeafsnittet, snarere har trukket i retning af sanginteresserede og sangengagerede musiklærere. Det reelle omfang af sangfagligt arbejde i danske skoler er derfor i givet fald snarere mindre end større end det, kortlægningen viser. I det omfang, man ønsker at styrke sang i skolen, bør den kritiske opmærksomhed især rettes mod arbejdet med elevernes stemmer og sanglige udvikling.

Sangteknik kan i den forbindelse forstås som både mål og middel: som mål, fordi udviklingen af elevernes stemmer er en faglig opgave i egen ret – og som middel, fordi en levende fællessangskultur forudsætter sangere, der kan og tør bære den videre. Selv for den, der alene værdsætter sangen for dens kulturelle og sociale betydning, er det stemmefaglige arbejde således ikke en konkurrent til fællessangen, men dens forudsætning.

Der er grund til at spørge, om den stærke tradition for fællessang i nogen grad er blevet taget så meget for givet, at arbejdet med elevernes stemmer er trådt i baggrunden, og om sangens kulturelle styrke har gjort det let at overse, at det faglige fundament under den er forholdsvis svagt. Kortlægningen rejser dermed et spørgsmål, der rækker ud over skolekonteksten: Kan en stærk sangkultur i længden opretholdes, hvis det pædagogiske og faglige arbejde med at udvikle de stemmer, der skal bære den videre, fylder relativt lidt?

LITTERATUR

- Abrahamsen, P. 1998. "Fællessangen i det moderne samfund". I *Sangen i skolen: Om fællessangen i skole og samfund før og nu*, redigeret af E. Aller og M. Schelde. Dafolo.
- Aller, E. og M. Schelde, red. 1998. *Sangen i skolen: Om fællessangen i skole og samfund før og nu*. Dafolo.
- Arendt, S.N. og J. Rønn-Landbo. 2026. "Når skolen synger – det lille 'pip' i det store fællesskab: En undersøgelse af dannelsepotentialer og skolens praktiske udfordringer ved morgensang i grundskolen". Bachelorprojekt, VIA University College.
- Bach-Nielsen, C. 2023. *Kirkehistorie – folkesag og skolesag: Ti kapitler om erindring og historiebrug*. Eksistensen.
- Balsnes, A.H., L.W. Ellefsen og J. Knigge. 2025. "Singing Practices in Norwegian Schools: A Synthesis of Three Survey Studies". *Nordic Research in Music Education* 6: 189-214. <https://doi.org/10.23865/nrme.v6.6901>.
- Bandura, A. 1997. *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. W. H. Freeman.
- Baunvig, K.F., A. Agersnap, L.W. Borčák, T.H. Kirkegaard og S.E.M. Stopa. 2025. *Så syng da, Danmark: Dansk fællessangskultur i tal*. Aarhus Universitetsforlag.
- Borčák, L.W. og K.F. Baunvig. 2023. "Sang og syngning i skolen: Dansk skolesang mellem håndgribelig og uhåndgribelig kulturarv". *Tidsskriftet SANG* 4: 1-28. <https://doi.org/10.7146/sang.v4i.145310>.
- Braun, V. og V. Clarke. 2006. "Using Thematic Analysis in Psychology". *Qualitative Research in Psychology* 3 (2): 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>.
- Børne- og Undervisningsministeriet. 2019. *Musik Faghæfte 2019*. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. EMU Danmarks læringsportal.
- Dienerowitz, T., T. Peschel, M. Vogel, T. Poulain, C. Engel, W. Kiess, M. Fuchs og T. Berger. 2021. "Establishing Normative Data on Singing Voice Parameters of Children and Adolescents with Average Singing Activity Using the Voice Range Profile". *Folia Phoniatica et Logopaedica* 73 (6): 565-576. <https://doi.org/10.1159/000513521>.
- Ekspertgruppen om køn. 2024. *Rapport fra ekspertgruppen om køn: Anbefalinger fra ekspertgruppen om betydningen af køn for faglig udvikling, læring og trivsel i dagtilbud, folkeskole og på ungdomsuddannelser*. Børne- og Undervisningsministeriet. <https://uvm.dk/media/400j1r3g/240411-rapport-fra-ekspertgruppen-om-koen.pdf>.
- Georgii-Hemming, E. og M. Westvall. 2010. "Music Education – A Personal Matter? Examining the Current Discourses of Music Education in Sweden". *British Journal of Music Education* 27 (1): 21-33. <https://doi.org/10.1017/S0265051709990179>.
- Goetze, M., N. Cooper og C.J. Brown. 1990. "Recent Research on Singing in the General Music Classroom". *Bulletin of the Council for Research in Music Education* 104: 16-37.

- Grubbe, L. u.å. "Sangundervisning". *Musikipedia*. Tilgået 5. august 2026.
<https://www.musikipedia.dk/leksikon/sangundervisning>.
- Hedden, D.G. 2012. "An Overview of Existing Research about Children's Singing and the Implications for Teaching Children to Sing". *Update: Applications of Research in Music Education* 30 (2): 52-62. <https://doi.org/10.1177/8755123312438516>.
- Holgersen, S.E. og F. Holst, red. 2020. *Musikfaget i undervisning og uddannelse: Status og perspektiv 2020*. DPU, Aarhus Universitet.
- Holst, F. 2009. *Timetalsundersøgelse: Musik i folkeskolen*. 2. udg. DPU, Aarhus Universitet.
- Horwitz, E.B., D. Thorarinn Johnson, V. Lyberg-Åhlander, B. Sahlén, P. Laukka og P. Bygdéus. 2024. "Making Space for Singing in the 21st Century Classroom – A Focus Group Interview Study with Primary School Music Teachers in Sweden". *British Journal of Music Education* 41 (2): 209-223. <https://doi.org/10.1017/S0265051723000360>.
- Hughes, D. 2010. "Teacher Perspectives on Singing in School Education: Purposes, Approaches and Participatory Factors". *UNESCO Observatory Refereed E-Journal* 2 (1): 1-19.
- Johnson, D. 2020. "The Decline of Singing in Compulsory Swedish Music Education: An Historical Survey of Curricula from 1955 to the Present". I *Singing with Children: International Perspectives*, redigeret af J. Van der Sandt. LIM.
- Johnson, D. 2021. *Raising Voices: Singing Repertoire and Practices in Swedish Schools*. Ph.d.-afhandling, Musikhögskolan i Malmö, Lunds universitet.
- Kaimson, S.J. 2017. "Byråds-kandidat: Indfør obligatorisk morgensang i folkeskolen". *Kristeligt Dagblad*, 31. maj.
- Kim, J. 2000. "Children's Pitch Matching, Vocal Range, and Developmentally Appropriate Practice". *Journal of Research in Childhood Education* 14 (2): 152-160.
<https://doi.org/10.1080/02568540009594760>.
- KL. 2025. *Det kommunale arbejdsmarked i tal 2024*. Kommunernes Landsforening.
<https://www.kl.dk/media/ffophe4i/det-kommunale-arbejdsmarked-i-tal-2024.pdf>.
- Kusier, A.O., T.R. Ubbesen og A.P. Folker. 2023. *Karakteristika af det mentalt sundhedsfremmende fritidsfællesskab for unge – et litteraturreview*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Københavns Kommune. 2022. "Referat – Medlemsforslag om obligatorisk morgensang i folkeskolen". Borgerrepræsentationen, pkt. 21, 7. april.
- Leighton, G. og A. Lamont. 2006. "Exploring Children's Singing Development: Do Experiences in Early Schooling Help or Hinder?" *Music Education Research* 8 (3): 311-330.
<https://doi.org/10.1080/14613800600957461>.
- Lindgren, M. og C. Ericsson. 2010. "The Rock Band Context as Discursive Governance in Music Education in Swedish Schools". *Action, Criticism, and Theory for Music Education* 9 (3): 35-54.

- Marstal, H. 2006. *Sange fra glemmebogen – eller huskekager fra fortiden? Forvaltninger af traditionelle sangrepertoarer i dansk rock omkring årtusindeskiftet*. Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet.
- McAllister, A., E. Sederholm og J. Sundberg. 2000. "Perceptual and Acoustic Analysis of Vocal Registers in 10-year-old Children". *Logopedics Phoniatrics Vocology* 25 (2): 63-71. <https://doi.org/10.1080/14015430050175914>.
- Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. 1906. "Plan af 21. september 1906 for Sangundervisningen i Mellemkolen". Aftrykt i *Meddelelser om Skoleaaret 1906-07*, udgivet af C. Krüger. Tilgået via Danskernes Historie Online: <https://skolehistorie.dk/717589.pdf>.
- Nielsen, F.V., red. 2010. *Musikfaget i undervisning og uddannelse: Status og perspektiv 2010*. DPU, Aarhus Universitet.
- Nielsen, J.C. og C.K. Pallis. 2026. *Musik- og kulturfællesskabers betydning for børn og unges trivsel: Litteraturreview*. Kulturens Analyseinstitut.
- Pallis, C.K. og J.C. Nielsen. 2025. *Musiklivets talentrapport*. Kulturens Analyseinstitut.
- Papageorgi, I., J. Saunders, E. Himonides og G.F. Welch. 2022. "Singing and Social Identity in Young Children". *Frontiers in Psychology* 13: 823229. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.823229>.
- Patinka, P.M., J. De Hoyos og J. Rodriguez. 2022. "Quantitative Analysis of the Texas Music Educators Association (TMEA) All-State Choral Audition Music". *Journal of Voice* 36 (5): 732.e9-732.e19. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2020.08.038>.
- Richards, H. og C. Durrant. 2003. "To Sing or Not to Sing: A Study on the Development of 'Non-Singers' in Choral Activity". *Research Studies in Music Education* 20 (1): 78-89. <https://doi.org/10.1177/1321103X030200010501>.
- Rutkowski, J. 1996. "The Effectiveness of Individual/Small-Group Singing Activities on Kindergartners' Use of Singing Voice and Developmental Music Aptitude". *Journal of Research in Music Education* 44 (4): 353-368. <https://doi.org/10.2307/3345447>.
- Ryan, R.M. og E.L. Deci. 2000. "Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions". *Contemporary Educational Psychology* 25 (1): 54-67. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>.
- Schneider, B., M. Zumtobel, W. Prettenhofer, B. Aichstill og W. Jocher. 2010. "Normative Voice Range Profiles in Vocally Trained and Untrained Children Aged between 7 and 10 Years". *Journal of Voice* 24 (2): 153-160. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2008.07.007>.
- Schreier, M. 2012. *Qualitative Content Analysis in Practice*. SAGE Publications.
- Styrelsen for It og Læring. 2025. Institutionsregisteret [dataudtræk over grundskoler]. Børne- og Undervisningsministeriet. <https://institutionsregisteret.stil.dk/>.
- Svec, C.L. 2018. "The Effects of Instruction on the Singing Ability of Children Ages 5 to 11: A Meta-analysis". *Psychology of Music* 46 (3): 326-339. <https://doi.org/10.1177/0305735617709920>.

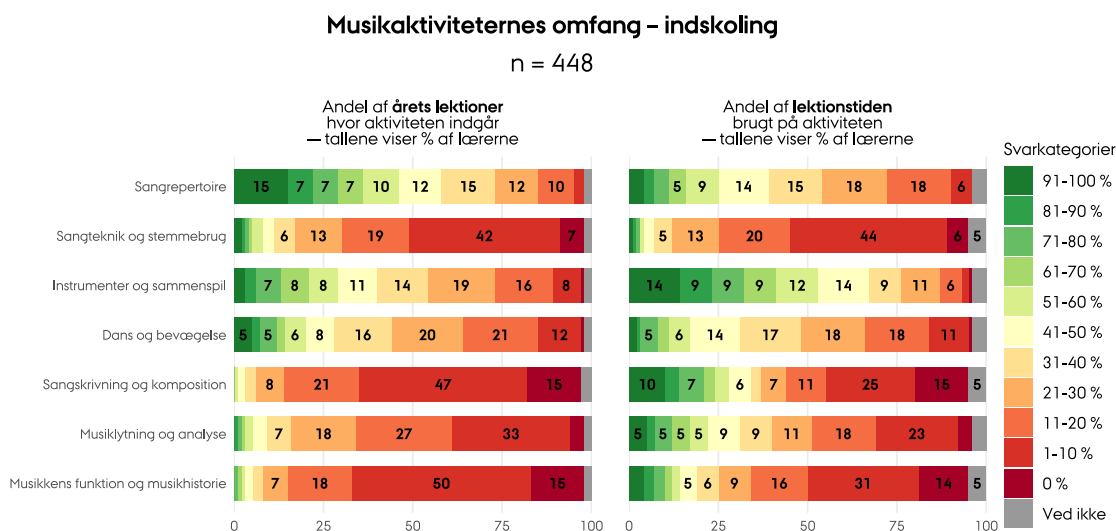
- Trüüin, F. 2020. "The Inspiration for Singing". I *Singing with Children: International Perspectives*, redigeret af J. Van der Sandt. LIM.
- Vilhelmsen, L. 2024. *Når børn synger, hva' gør vi – i virkeligheden?* Dansk Sang.
- Vinther Hansen, H. og S.H. Thaarup. 2023. *Stemmen i kroppen og kroppen i stemmen: En inspirationsbog om stemmearbejde gennem leg, improvisation og musikalsk skaben*. Dansk Sang.
- Welch, G.F. 2019. "Singing and Vocal Development". I *The Oxford Handbook of Singing*, redigeret af G.F. Welch, D.M. Howard og J. Nix. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199660773.013.52>.
- Welch, G.F., E. Himonides, J. Saunders, I. Papageorgi og M. Sarazin. 2014. "Singing and Social Inclusion". *Frontiers in Psychology* 5: 803. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.00803>.
- Williams, J. 2025. *Teaching Singing to Children and Young Adults*. 3. udg. Full Voice Music.

BILAG A

FORDELING AF AKTIVITETER I MUSIKFAGET

I musiklærersurveyen blev respondenterne bedt om at vurdere, hvor meget hver af syv aktiviteter fylder i deres musikundervisning, både i form af hvor ofte aktiviteten indgår set over skoleåret, og hvor meget af lektionen den optager, når den indgår. De syv aktiviteter dækker tilsammen musikfagets læreplansbestemte færdigheds- og vidensområder (Børne- og Undervisningsministeriet 2019) og er nærmere beskrevet i hovedteksten. Spørgsmålet blev stillet særskilt for hvert klassetrin, læreren underviser på, og figur A1-A3 viser fordelingen af svarene for henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling. Gennemsnit og median for aktiviteternes samlede omfang findes i figur 2 og tabel 3 i hovedteksten.

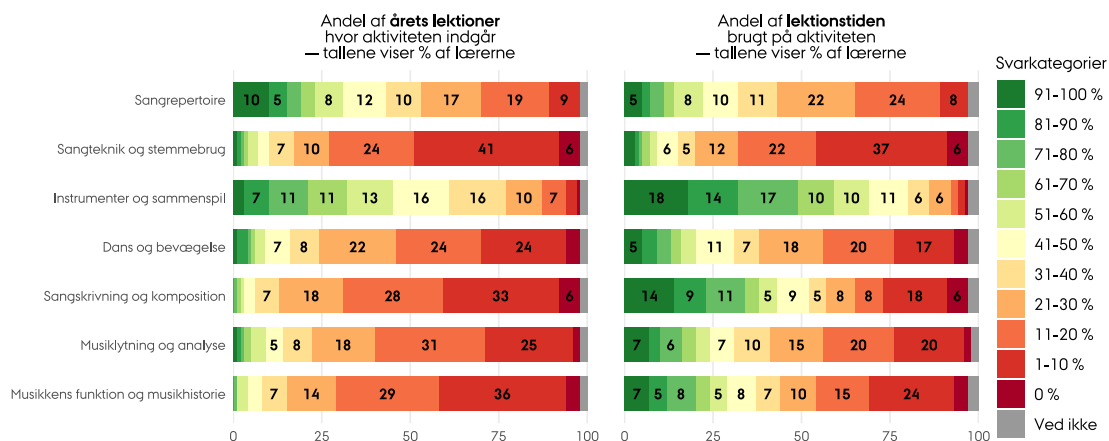
Aktiviteter kan fylde forskelligt i løbet af skoleåret og fra lektion til lektion: nogle optager en stor del af lektionstiden i en kort periode, mens andre er faste ingredienser året igennem, men kun fylder få minutter ad gangen. Derfor blev der spurgt til to parametre for hver aktivitet: hvor stor en del af årets musiklektioner aktiviteten indgår i (venstre panel), og hvor stor en del af lektionstiden den fylder, når den indgår (højre panel). Svarene blev afgivet i intervaller (0 %, 1-10 % og så videre op til 91-100 %) samt "Ved ikke", og respondenterne blev gjort opmærksomme på, at svarene ikke behøvede at summere til 100 %, da aktiviteterne kan overlappe. n er lidt højere her end i tabel 3, fordi "ved ikke"-besvarelser indgår i fordelingerne.

Figur A1: Fordeling af aktiviteter i musikfaget – indskoling.

Musikaktiviteternes omfang – mellemtrin

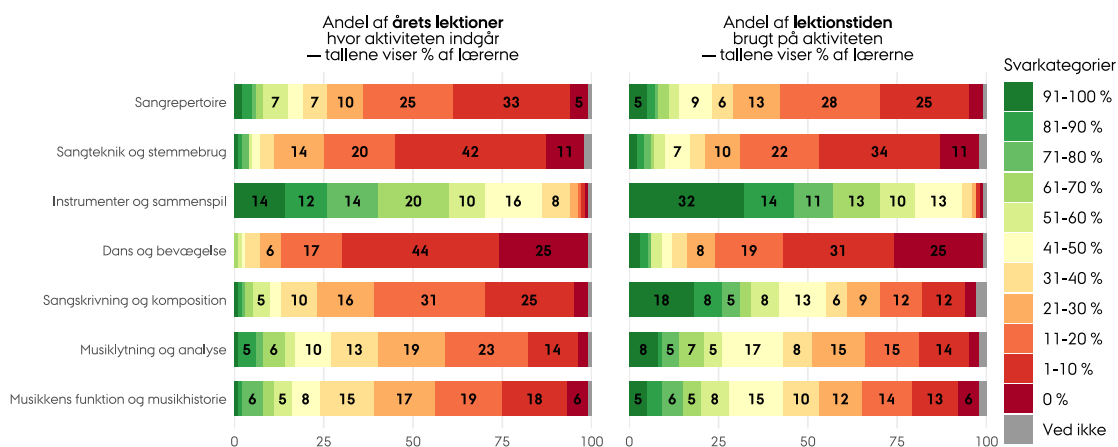
n = 394

Figur A2: Fordeling af aktiviteter i musikfaget – mellemtrin.

Musikaktiviteternes omfang – udskoling

n = 146

Figur A3: Fordeling af aktiviteter i musikfaget – udskoling.

BILAG B

METODENOTAT OM KODNING AF MUSIKUNDERVISNINGENS SANGREPERTOIRE

Metodedokumentation, 12. august 2026

Formål

Dette notat dokumenterer, hvordan de sange, som danske musiklærere opgav i projektets spørgeskemaundersøgelse, er blevet identificeret, genrekodet og analyseret med henblik på toneleje. Notatet er skrevet, så en læser kan vurdere, hvordan hvert enkelt kodet forhold er fastlagt, og hvilke skøn der ligger bag. Det er ikke en analyse af resultaterne; for dem henvises til rapporten.

Arbejdets to faser

Kodningen forløb i to dele: en sangkatalogsfase, hvor sangenes forlæg, baggrundsdata og genre blev fundet, og en analysefase, hvor sangenes tonemateriale blev analyseret.

Ud fra respondenternes svar blev der samlet en liste med unikke sange, et sangkatalog, hvoraf de to kodere hver bearbejdede en halvdel. Kataloget fungerede som referencegrundlag for resten af dataarbejdet, så de grundlæggende informationer om hver sang kunne genbruges direkte i den efterfølgende analyse.

Sangkataloget

For hver sang blev fastlagt den retskrevne titel, tekstens oprindelsesår og oprindelsesland, det sprog der synges på, genre samt et forlæg i form af node, lydfil eller tekst. Titlerne blev rettet, så en sang altid optræder under samme titel i hele materialet.

Oprindelsesåret er bestemt for sangens tekst. Hvor der ikke kunne findes et præcist årstal, men en tidsperiode, er der angivet et årstal midt i perioden, f.eks. 1850 for en tekst fra 1800-tallet. For sange uden nærmere tidsperiode, f.eks. traditionelt materiale uden kendt tilblivelsesår, er der ikke registreret noget årstal.

Oprindelseslandet er ligeledes bestemt for sangens tekst. Ved flere mulige oprindelseslande er nationaliteten for den primære ophavsperson angivet, f.eks. forsangerens eller pladeselskabets. Storbritannien er opdelt i England, Skotland, Wales og Nordirland.

Sprogangivelsen gælder den sungne tekst. Ved flersprogede sange er det overvejende anvendte sprog angivet, subsidiært det sprog, der knytter sig til oprindelseslandet, eller det sprog, der bruges i titlen eller omkvædet som sangens mest genkendelige del.

Genrekodning

De opgivne sange blev genrekodet af studentermedhjælpere med udgangspunkt i en kodebog udviklet gennem en kombination af induktive og deduktive procedurer (jf. Schreier 2012): Kategorierne blev dels identificeret på baggrund af mønstre i det empiriske materiale, dels kvalificeret gennem eksisterende viden om genrer og repertoiretraditioner i skolesang. Udkastet til kodebogen blev udarbejdet af rapportens førsteforfatter på baggrund af flere gennemlæsninger af repertoiret og efterfølgende kvalificeret i forskergruppen, ligesom kategorierne løbende blev justeret under kodningen.

Pop og populærmusik

Sange fra moderne popkultur, MGP, rock, elektronisk musik og lignende, ofte med kendte kunstnere.

Børnesange og sanglege

Traditionelle eller nyere sange lavet til børn – ofte med humor, bevægelse, dyr eller fantasi.

Temasange fra film, tv og musicals

Sange hentet fra kendte fortællinger i medier: Disney, Tinka, Hodja, musicals osv.

Højskolesange og fællessange

Danske sangskat-sange med høj grad af kulturel forankring, ofte fra *Højskolesangbogen* eller kendte fællessangstraditioner.

Salmer og religiøse sange

Kristne salmer og religiøse sange fra både folke- og frikirkelige traditioner (og eventuelt andre trosretninger).

Natur- og årstidssange

Sange med temaer om natur, vejr, landskab, blomster, fugle og årstidernes skiften.

Samfundsengagerede og værdibårne sange

Sange med budskaber om fællesskab, klima, fred, empati, demokrati, lighed og verdensmål.

Folkemusik og verdensmusik

Sange med rødder i folkemusiktraditioner – danske og udenlandske – samt verdensmusik.

Skole- og undervisningssange

Sange skrevet eller udgivet til specifikt pædagogisk formål, f.eks. til brug i dans, fagundervisning, danskundervisning eller emneuger.

Højtids- og kalenderrelaterede sange

Sange knyttet til jul, påske, fødselsdag, skolestart mv.

Fædrelandssange og nationale sange

Sange, der hylder Danmark som nation, natur, sprog, folk eller historie. De udtrykker national stolthed, identitet og samhørighed og anvendes ofte i patriotiske eller nationalt dannende sammenhænge.

Anden genre

Sange, der ikke passer i nogen af ovenstående kategorier.

En sang kunne tilhøre flere genrekategorier, og alle de kategorier, sangen passede ind i, er angivet.

Sangen blev som udgangspunkt placeret i én kategori, hvorefter det blev vurderet, om den også passede utvetydigt ind i andre. Hvor sangen fandtes i en sangbog inddelt i emner, kunne genren ofte vurderes ud fra sangbogens emneinddeling; ellers blev genren bestemt ved fortolkning, primært ud fra teksten.

Datagrundlag

Materialet består af:	Antal
Observationer (sangangivelser)	1.554
Respondenter	518
Unikke sangtitler	643
Observationer indgået i genreanalysen	1.502
Observationer indgået i tonelejeanalyserne	1.005

En observation består af én sang angivet af én respondent. Hver observation rummer respondentens baggrundsuplysninger (køn, alder, kommune og klassetrin), den angivne sang og dens toneart fra spørgeskemaet samt sangens oplysninger fra sangkataloget.

Analysen af sangenes tonemateriale blev fordelt mellem de to kodere.

Datapunkter, der ikke kunne fastlægges, er registreret som manglende, herunder de sange, hvor respondenter har svaret "ved ikke" til spørgsmålet om toneart.

Toneart

Hver lærer har angivet den toneart, sangen synges i til undervisningen, og tonearten er i datasættet noteret som i spørgeskemaets svarkategorier.

I nogle tilfælde (omtrent 5 %) kunne den angivne toneart ikke bringes til at passe med melodien, f.eks. hvor en melodi i mol var angivet i dur, eller hvor angivelsen svarede til omkvædet frem for verset. Her blev den mest sandsynlige fortolkning af lærerens angivelse valgt, og hvor ingen fortolkning forekom rimelig, indgår observationen ikke i tonelejeanalyserne.

Tonelejeanalyser: Ambitus og tessitura

For hver observation blev melodiens bundtone og toptone (ambitus) registreret i den toneart, læreren havde angivet. Top- og bundtone noteres med tal efter Johnson (2021): e under nøglehuls-c er 1, og hver efterfølgende halvtone tildeles fortløbende tal (f = 2, fis = 3 osv.) op til 33. I enkelte tilfælde lå bundtonen under dette trin, og skalaen er udvidet nedad med 0 og negative tal.

Derudover blev sangens toner talt op med henblik på tessituraanalysen, der belyser, hvor stor en del af sangens toner der ligger i henholdsvis den lave og den høje del af tonelejet. Bemærk: Kun antal toner, ikke deres varighed, er optalt. Optællingen fulgte et princip om, at hvert melodisk forløb taltes én gang. I strofiske sange taltes derfor typisk kun ét vers, og i sange med flere formled taltes ét eksempel på hver type, f.eks. første vers og første omkvæd, medmindre melodien adskiller sig

mellem forekomsterne. Små melodiske variationer senere i sangen blev som udgangspunkt ikke medtaget, hvis det samlede tonemateriale fortsat var repræsentativt. Det samlede antal toner er således antal toner i det talte materiale, ikke nødvendigvis i hele sangen.

Alle toner taltes med, også toner i melismer, hvor hver enkelt tone blev registreret individuelt. Toner forbundet med bindebue taltes én gang. I enkelte tilfælde med kor- eller kanonstemmer taltes hver stemme med, selvom stemmerne synges samtidig.

For hver observation blev optalt antallet af toner under d' (d lige over nøglehuls-c) og over d'' (d en oktav over). Disse blev divideret med det samlede antal toner, så andelen af toner under d' og over d'' fremgår som to selvstændige procentandele.

Analysens gennemførelse

Når der fandtes noder til sangen, foregik analysen direkte ud fra nodebilledet, hvor tonerne kunne tælles systematisk. Stod noden i en anden toneart end den, respondenterne havde angivet, blev tonematerialet transponeret i hovedet eller ved klaveret, så tonerne kunne vurderes korrekt i forhold til intervallet.

Ca. en femtedel af sangene fandtes ikke på noder, og analysen blev her foretaget auditivt. Der blev så vidt muligt taget udgangspunkt i indspillede studieversioner frem for liveversioner for at undgå variationer i melodiforløbet.

Ved simple og velkendte børnesange blev tonematerialet i høj grad bestemt ved gehør og efterprøvet ved klaver. Ved mere komplekse sange blev MuseScore brugt som arbejdsredskab: melodierne blev indskrevet udelukkende med fjerdedelsnoder for at gøre det lettere at tælle det samlede antal toner systematisk, og programmet blev også brugt til at transponere melodier og til visuelt at markere toner over og under intervallet. Lydfiler blev i vidt omfang transskriberet til noder ved indspilning på MIDI-keyboard i MuseScore, og tjenesten chordify.net blev anvendt til en umiddelbar identifikation af toneart ud fra indspilninger.

Optrådte samme sang flere gange i materialet i samme toneart, blev de allerede udførte analysedata genbrugt. Optrådte den samme sang i en ny toneart, blev tonematerialet transponeret, og analysen blev tilpasset den nye toneart.

Forlæg

Til at finde et forlæg (tekst, lydfil eller node) blev bl.a. anvendt sangbøgerne *Dansk Sang 500*, *Dansk Sang MAX*, *Se og syng 1-5*, *Årshjulet for de yngste*, *Morgensangbogen*, *Friskolesangbogen*, *Højskolesangbogen*, *Den Danske Salmebog*, *Wilhelm Hansen-sangbøgerne 1-5* og *Sange til børn og deres voksne* samt en række sangbøger udgivet til undervisningsbrug (bl.a. *Alle tiders sange 3*, *Stavspil og sang 1-2*, *Syngebetet* og *Korimba*). Derudover blev der fundet forlæg gennem forespørgsel hos forlaget Dansk Sang og hos sangens forfatter eller komponist samt via internettet, herunder nodesider som nodetjenesten.dk og musescore.com og videoer på YouTube og Facebook. Det er noteret i sangkataloget, hvilket forlæg der som udgangspunkt er brugt.

For hver sang er det registreret, hvilket forlæg der blev fundet i sangkatalogsfasen, og hvilket forlæg der er brugt til at analysere sangens ambitus. Ved sange, hvis ambitus er analyseret, kan der senere være brugt et andet forlæg end katalogets, f.eks. en node fundet i en ekstern sangbog eller på nettet. Ved nogle

sange er både lyd og node angivet, fordi lydfilen og noden hver har bidraget til den samlede transskription.

Tvivlstilfælde

I alt 58 observationer ud af hele det opgivne repertoire kunne ikke bestemmes entydigt som en sang: Sangtitlen passede ikke på nogen sang; titlen passede på mere end én sang med nogenlunde samme sandsynlighed for at være den sungne; sangen var komponeret lokalt af eleverne eller skolen; eller teksten i spørgeskemaets felt var ikke en sangtitel. Disse observationer indgår ikke i tonelejeanalyserne. Seks af dem er alligevel genrekodet, hvor titlen gjorde det muligt.

For omkring 30 sange vurderedes melodien eller enkelte fraser at kunne ligge en oktav over eller under den valgte placering; i disse tilfælde er placeringen noteret. En følsomhedsanalyse viser, at andelen af sange i hele korpusset, der går under d', ligger mellem 81 og 84 %, uanset hvilken oktavplacering der vælges for disse sange.

Sparring og kvalitetssikring

Under hele processen havde de to kodere løbende sparring for at sikre, at opgaven blev fortolket ens, og at der blev arbejdet efter de samme principper. Derudover blev der holdt løbende opfølgende møder med forskergruppen til afklaring af spørgsmål og opdatering om processen.

Kodningen blev udført på Aarhus Universitet af Julie Agerbo Nielsen og Nicklas Vittrup Steffensen. Spørgsmål kan rettes til Lea Wierød Borčák: lmw@cas.au.dk

BILAG C

SPØRGESKEMA ”MUSIKLÆRERSURVEYEN”

Spørgeskema om sang og musik i grundskolen

Tak, fordi du deltager i denne undersøgelse.

OBS: Spørgeskemaet er udelukkende rettet mod lærere, der aktuelt underviser i musik i grundskolen. Hvis det ikke gælder dig, beder vi dig venligst undlade at udfylde spørgeskemaet.

Undersøgelsen har to fokusområder:

1. **Musikundervisningen** – hvad den indeholder, herunder brugen af sang, instrumenter og andre musikalske aktiviteter.
2. **Sangens rolle i skolen** – både i musikundervisningen og i andre sammenhænge, fx morgensang eller fællesarrangementer.

Derudover spørger vi ind til dine oplevelser som musiklærer og de rammer, der fremmer eller begrænser brugen af sang og musik.

Undersøgelsen udføres af Enhed for Sangforskning ved Aarhus Universitet i samarbejde med Musiklærerforeningen, University College Nordjylland, Center for Grundskoleforskning og Sangens Hus.

Uanset hvordan du udfører din musikundervisning, er din viden og erfaring af stor værdi for os. Vi vil derfor bede dig udfylde skemaet i forhold til din faktiske praksis, ikke i forhold til hvordan du mener man "burde" gøre.

Det tager ca. 20 minutter at udfylde spørgeskemaet – afhængigt af hvor mange klassetrin du underviser på.

OBS: Det er vigtigt at besvare spørgeskemaet på en computer, da visse spørgsmål ikke fungerer korrekt på mobil.

Din deltagelse er anonym i den forstand, at dine svar ikke vil blive offentliggjort eller delt på en måde, der kan identificere dig. Vi indsamler dog visse oplysninger, som i nogle tilfælde kan gøre det muligt at identificere en skole indirekte. Når spørgeskemaet er indsendt, kan svarene ikke kobles til dig og kan derfor ikke trækkes tilbage.

Din deltagelse i denne spørgeskemaundersøgelse er helt frivillig. Ved at klikke "næste" giver du samtykke til at deltage. Du kan til enhver tid afbryde besvarelsen og lukke spørgeskemaet, så længe du ikke har trykket "Afslut".

Hvis du ikke ønsker at deltage, skal du lukke spørgeskemaet nu.

FORRIGE

NÆSTE

5%

Underviser du i musik i grundskolen?

- ☐ Ja, jeg underviser i musik i grundskolen.
- ☐ Nej, jeg underviser ikke i musik i grundskolen.

FORRIGE

NÆSTE

11%

Hvad er dit køn?

- ☐ Mand
- ☐ Kvinde
- ☐ Andet
- ☐ Ønsker ikke at svare

Din alder?

Hvilken kommune ligger din skole i?

Under hvilken skoleform er du ansat?

✓ -- Vælg --

Folkeskole

Friskole

Privatskole

Ønsker ikke at svare

Hvor mange elever er der på din skole?

– Vælg –

Hvor mange musiklærere er der på din skole?

Er du medlem af Musiklærerforeningen?

☐ Ja

☐ Nej

Hvor mange musiklektioner underviser du typisk i pr. uge?
(Tænk på alle de klasser og hold, du har – uanset klassetrin.)

– Vælg –

Hvor lange er dine musiklektioner typisk?

☐ 45 minutter

☐ 60 minutter

☐ 90 minutter

☐ Andet:

☐ Ved ikke/ønsker ikke at svare

Er du uddannet musiklærer fra en læreruddannelse?

☐ Ja

☐ Nej

☐ Ønsker ikke at svare

FORRIGE NÆSTE

17%

Stillet til respondenter, der valgte ”nej” til uddannet musiklærer:

Hvad er da først og fremmest din musikfaglige baggrund?

☐ Studier på konservatorium

☐ Studier på universitetet

☐ Studier på en anden type uddannelsesinstitution

☐ Selvlært musiker

☐ Ingen musikfaglig baggrund

☐ Andet

☐ Ønsker ikke at svare

FORRIGE NÆSTE

23%

Stillet til alle:

Har du kendskab til musikfagets kompetencemål, fx som oplyst på emu.dk?

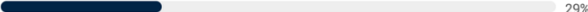
☐ Ja, godt kendskab

☐ Ja, en smule kendskab

☐ Ja, men jeg kan ikke bruge dem til noget

☐ Nej

FORRIGE NÆSTE

29%

FÆLLESSANG/SANG SOM FÆLLES AKTIVITET

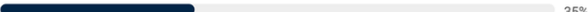
Er der på din skole morgensang eller anden form for fællessang på tværs af flere klasser?

☐ Ja

☐ Nej

☐ Ønsker ikke at svare

FORRIGE NÆSTE

35%

Stillet til respondenter, der svarede ”nej” til, at der er morgensang/fællessang på deres skole:

Hvorfor er der ikke morgensang eller anden form for fællessang på din skole? (der kan vælges flere kategorier)

☐ Det er ikke noget, skolen prioriterer

☐ Sang/musik er ikke en del af skolens værdisæt

☐ Skolen har ikke tradition for det

☐ Skolen har ikke ressourcerne (fx kompetencer)

☐ Det tager for meget tid

☐ Andet (uddyb gerne):

☐ Ved ikke/Ønsker ikke at svare

FORRIGE NÆSTE

41%

Stillet til respondenter, der svarede ”ja” til, at der er morgensang/fællessang på deres skole:

Hvornår og i hvilken form foregår morgensangen/fællessangen for flere klassetrin på din skole? Hvis det varierer, så vælg det svar, der passer bedst.

- ☐ Hver skoledag
- ☐ Flere gange om ugen
- ☐ Én gang om ugen
- ☐ Månedligt
- ☐ Sjældnere
- ☐ Kun ved særlige anledninger (fx højtider, skoleafslutning, projektuger, musikbegivenheder)
- ☐ Andet:
- ☐ Ved ikke/Ønsker ikke at svare

Hvilke klassetrin deltager? Der kan vælges flere svar.

- ☐ Indskoling
- ☐ Mellemtrin
- ☐ Udskoling
- ☐ Hele skolen
- ☐ Ved ikke/Ønsker ikke at svare

Hvilke slags sange synger I?

Sange på dansk	-- Vælg --
Sange på engelsk	-- Vælg --
Sange på andre sprog	-- Vælg --
Salmer	-- Vælg --
Folkeviser	✓ -- Vælg -- Aldrig Sjældent Af og til Ofte Næsten altid
Børnesange	-- Vælg --
Pop/rocksange	-- Vælg --
Sange kendt fra film, TV eller sociale medier	-- Vælg --
Årstidssange	-- Vælg --
Bevægelsessange, fx med stomp og fagter	-- Vælg --

Hvordan bliver fællessangen udført? Der kan vælges flere svar.

- ☐ Uden akkompagnement
- ☐ Med klaver til
- ☐ Med guitar til
- ☐ Med andre instrumenter til
- ☐ Med en digital akkompagnementstjeneste, fx Dansk Sang
- ☐ Med musik fra en streamingtjeneste, fx YouTube
- ☐ Sangen vises på storskærm (f.eks. som billeder, tekst eller noder)
- ☐ Med sangbøger (skriv gerne, hvilken sangbog I bruger)

Hvem står for fællessangen på jeres skole? Der kan vælges flere svar.

- ☐ En musiklærer
- ☐ En anden lærer
- ☐ Et team af lærere
- ☐ Det er skiftende
- ☐ Ingen står for det
- ☐ Ønsker ikke at svare

FORRIGE

NÆSTE

47%

INDHOLDET I DIN MUSIKUNDERVISNING

Hvordan vægter du indholdet i din musikundervisning? Rangér disse kategorier ved at trække i dem, så den øverste er den, du prioriterer højest. Det handler ikke nødvendigvis om, hvad du bruger mest tid på, men om hvad du lægger mest vægt på.

1. Musiklytning og musikhistorie
2. Sang og stemmebrug
3. Sammenspil
4. Musikalsk skaben (komposition, improvisation, lydformning)
5. Bevægelse og rytmik

Vi vil gerne vide endnu mere om, hvad du arbejder med i dine musiklektioner. På de følgende sider spørger vi ind til din anvendelse af forskellige elementer i musikfaget. Vi vil gerne vide både, hvor ofte du arbejder med hvert element, og hvor stor en del af undervisningstiden, du typisk bruger på det.

Hvis du underviser på flere klassetrin, vil du blive bedt om at besvare alle spørgsmålene separat for hvert klassetrin. Det giver dig mulighed for at angive, om du vægter de forskellige dele af faget forskelligt afhængigt af klassetrinet.

Hvilke(t) klassetrin underviser du? Du kan vælge flere.

- ☐ Indskoling
- ☐ Mellemtrin
- ☐ Udsikling

FORRIGE

NÆSTE

52%

Stillet én gang pr. klassetrin (indskoling, mellemtrin, udskoling), respondenterne underviser på:

Din musikundervisning i indskolingen

Vi ved, at aktiviteter kan fylde forskelligt i løbet af skoleåret og fra lektion til lektion.

Nogle aktiviteter fylder måske kun i en kort periode, men optager en stor del af lektionstiden i de uger. Andre kan være faste ingredienser i musiktimen året igennem, selvom de måske kun fylder få minutter i starten af hver lektion.

Vurder derfor, hvor meget de følgende aktiviteter fylder i din indskolingsundervisning – både set over hele skoleåret og i en typisk musiklektion.

Bemærk: Svarene behøver ikke tilsammen udgøre 100 %, da aktiviteterne kan overlappe.

	Hvor stor en del af årets musiklektioner vil du anslå, at du arbejder med denne aktivitet?	Når aktiviteten indgår i en lektion, hvor stor en del af lektionstiden vil du anslå, at den typisk fylder?
Spil på instrumenter og sammenspil	- Vælg -	- Vælg -
Sangrepertoire (at lære sange, både ældre og nyere)	- Vælg -	- Vælg -
Dans og bevægelse	- Vælg -	<input checked="" type="text" value="-- Vælg --"/> 0 % 1-10 % 11-20 % 21-30 % 31-40 % 41-50 % 51-60 % 61-70 % 71-80 % 81-90 % 91-100 % - Ved ikke
Sangteknik og stemmebrug (intonation, klang, stemmeregistre, kropsholdning, vejtrækning)	- Vælg -	
Sangskrivning og komposition (inkl. improvisation, lydformning og arrangement)	- Vælg -	
Musiklytning og analyse (inkl. instrumentkendskab, musikalske fagbegreber)	- Vælg -	
Musikkens funktion i samfundet og musikhistorie (musik i medier, musikkens rolle i historiske perioder, genrer og samfund)	- Vælg -	

FORRIGE NÆSTE

58%

Stillet til alle:

Teknologiske hjælpemidler i musikundervisningen.

Hvor ofte bruger du individuelle skærme som PC/telefon i musikundervisningen? (Fx til opgaver, lytning, digitale musikinstrumenter, optagelse/sampling)	- Vælg -
Hvor ofte bruger du en fælles skærm som lokalets projektor i musikundervisningen? (Fx til at vise noter, sangtekster, videoer eller visuelle værktøjer)	- Vælg -
Hvor ofte ser eleverne videoer valgt af dig (fx YouTube) i musikundervisningen?	- Vælg -
Hvor ofte ser eleverne videoer, de selv har valgt, i musikundervisningen?	- Vælg -
Hvor ofte lytter eleverne til streamet musik, som du har valgt, i musikundervisningen?	- Vælg -
Hvor ofte lytter eleverne til streamet musik, som de selv har valgt, i musikundervisningen?	- Vælg -

FORRIGE NÆSTE

76%

Brug af sang i din musikundervisning

Hvor stor en procentdel af din musikundervisning bruger du på at arbejde med sang?

Tidligere bad vi dig fordele din undervisningstid mellem flere aktiviteter. Her vil vi gerne bede dig vurdere sang alene.

Tænk på al din undervisning samlet – også hvis du har flere klassetrin. Vi ved, det kan variere, men et samlet skøn giver os et godt overblik.

Brug slideren til at angive en procentdel. Det behøver ikke være præcist – bare dit bedste bud.

Nævn 3 sange, I har sunget i din musikundervisning dette skoleår. Vi vil også gerne vide, hvilken toneart I typisk synger sangen i (vælg "ved ikke", hvis du ikke kender tonearten).

	Titel	Toneart
Sang 1		-- Vælg --
Sang 2		-- Vælg --
Sang 3		-- Vælg --

Hvordan indgår sang i din undervisning?

Angiv hvor ofte du bruger sang på følgende forskellige måder i din undervisning.

Som del af sammenspil med instrumenter	-- Vælg --
Som korsang (f.eks. i kanon eller flerstemmigt)	-- Vælg --
Som stemmetræning og sangøvelser	-- Vælg --
Eleverne synger uden akkompagnement (a cappella)	-- Vælg --
Med lærerakkompagnement (f.eks. klaver eller guitar)	✓ -- Vælg -- Aldrig Sjældent Af og til Oft Næsten altid
Med akkompagnement fra digitale medier (fx computer eller lydanlæg)	
Som enstemmig fællessang	
Som remser, rap og talekor	-- Vælg --

Kriterier for valg af sangrepertoire.

Hvad lægger du vægt på, når du vælger sange til din musikundervisning?

Angiv i hvilken grad hvert punkt spiller en rolle i dit valg af sangrepertoire.

At sangene er relevante for elevernes hverdag	-- Vælg --
At eleverne selv er med til at vælge sangene	-- Vælg --
At sangene giver eleverne kendskab til dansk kulturarv	-- Vælg --
At sangene egner sig godt til børnestemmer	-- Vælg --
At sangene egner sig godt til sammenspil	✓ -- Vælg -- Slet ikke I mindre grad I nogen grad I høj grad I meget høj grad
At sangene giver eleverne kendskab til musik fra andre kulturer	
At jeg kender sangen godt	
At jeg har praktiske kompetencer til at bruge sangen med eleverne	-- Vælg --

Er der andet, du lægger vægt på, når du vælger sange?

Oplever du nogen barrierer for at synge mere med dine elever i musikundervisningen? Der kan vælges flere svar.

- ☐ Jeg har ikke tid nok i undervisningen
- ☐ Jeg er usikker på min egen sangfaglighed
- ☐ Jeg mangler egnede sange med passende toneleje for børn
- ☐ Det er svært at finde repertoire, som både jeg og eleverne synes om
- ☐ Eleverne er ikke motiverede for at synge
- ☐ Skolens fysiske rammer (lokaler, akustik, udstyr) gør det svært at synge
- ☐ Sang prioriteres ikke på skolen
- ☐ Nej, jeg oplever ikke nogen barrierer
- ☐ Andet:

FORRIGE

NÆSTE

82%

HOLDNINGER OG OPLEVELSER

Hvor enig er du i følgende udsagn om dit virke som musiklærer:

Det er givende at undervise i musik	-- Vælg --
Jeg ser frem til musiktimerne	-- Vælg --
I forhold til andre fag stiller musik særlige krav til underviseren	✓ -- Vælg -- Helt uenig Uenig Hverken/ eller Enig Helt enig Ved ikke
Musiktimerne kan være en udfordring	

Er der andet, du vil tilføje om dit virke som musiklærer?

Hvor enig er du i følgende udsagn om din brug af sang i musikundervisningen:

Jeg lægger vægt på at udvikle elevernes sangteknik (fx intonation, klang og kropsholdning)	-- Vælg --
Jeg har fået god sangtræning i løbet af min uddannelse	-- Vælg --
Jeg føler mig sangfagligt kompetent i min undervisning	-- Vælg --
Jeg ville gerne synge mere med mine elever, end jeg gør	✓ -- Vælg -- Helt uenig Uenig Hverken/ eller Enig Helt enig Ved ikke
Mine elever kan godt lide at synge	

Er der andet du vil tilføje om din brug af sang i musikundervisningen?

Hvor enig er du i følgende udsagn om sangens rolle i skolen og samfundet:

Jeg oplever, at fællessang styrker skolens fællesskab

– Vælg –

Jeg mener, at sange er en vigtig del af vores kulturarv

– Vælg –

Jeg oplever, at nogle kan føle sig udenfor, når vi synger sammen

– Vælg –

Jeg mener, sang fylder tilstrækkeligt i danske skoler

– Vælg –

Jeg mener, det er vigtigt, at eleverne udvikler deres sangstemme

– Vælg –

Jeg mener, at også andre lærere end musiklærere bør have ansvar for at synge med eleverne

– Vælg –

Er der andet, du vil tilføje om din holdning til sangens rolle i skolen og samfundet?

FORRIGE

NÆSTE

88%

Stillet til respondenter, der valgte ”enig” eller ”helt enig” i gerne at ville synge mere:

Du har svaret, at du gerne ville synge mere med dine elever.

Har du lyst til at uddybe, hvad der står i vejen for det – fx noget, du ikke synes, de faste svarmuligheder dækker?

FORRIGE

NÆSTE

94%

Tusind tak for din medvirken! Er der noget, vi har overset? Eller noget, du gerne vil have, at vi forstår om jeres praksis med sang og musik?

FORRIGE

AFSLUT

100%

BILAG D

SPØRGESKEMA "LÆRERSURVEY"

Spørgeskema om sang i undervisningen i grundskolen

Introtekst

Velkommen til denne spørgeskemaundersøgelse om sang i undervisningen i grundskolen.

Undersøgelsen indsamles på vegne af forskere fra Aarhus Universitet.

Fokus er på brug af sang i andre fag end musik, da sang i musikfaget belyses i en separat undersøgelse. Der er ingen rigtige eller forkerte svar – vi er interesserede i dine erfaringer, uanset om du synger meget, lidt eller slet ikke.

Resultaterne vil blive rapporteret i forskning, undervisning og foredrag. Det er frivilligt at deltage i undersøgelsen, og du kan stoppe undervejs. Den enkelte deltager vil ikke kunne identificeres af andre i formidlingen.

Alle dine svar vil blive anonymiseret, før de deles med Aarhus Universitet, og oplysningerne slettes senest 3 måneder efter, at undersøgelsen er afsluttet. Hvis du vil vide mere om, hvordan Epinion sikrer dine data og rettigheder, kan du læse mere på Epinions hjemmeside.

Hvis du klikker på "næste" nedenfor, betyder det, at du har læst ovenstående og samtykker til at deltage.

Screening

1. Underviser du i øjeblikket som lærer i grundskolen (0.-9. klasse)?

Ja

Nej

Hvis respondenteren svarer nej, afsluttes spørgeskemaet.

Baggrundsspørgsmål

2. Er du?

Kvinde

Mand

Andet

3. Hvad er din alder?

Notér: _____

4. Hvilke(t) skoletrin underviser du på for tiden?

Vælg gerne flere

Indskoling (0.-3. klasse)

Mellemtrin (4.-6. klasse)

Udskoling (7.-9. klasse)

5. Hvilken type skole underviser du på for tiden?

Folkeskole

Friskole

Privatskole

Andet / ved ikke

6. I hvilken kommune ligger den skole, som du underviser på for tiden?

[Liste med kommuner]

7. Hvor længe har du alt i alt undervist som lærer på den skole, som du underviser på for tiden?

Mindre end 1 år

1-2 år

3-5 år

6-10 år

11-20 år

Længere end 20 år

8. Hvor længe har du alt i alt undervist som lærer i grundskolen?

Mindre end 1 år

1-2 år

3-5 år

6-10 år

11-20 år

Længere end 20 år

9. Hvilke fag underviser du i for tiden?

Vælg alle relevante

Dansk
Dansk som andetsprog
Engelsk
Andre fremmedsprog (f.eks. tysk, fransk, spansk)
Historie
Idræt
Kristendomskundskab
Matematik
Modersmålsundervisning
Musik
Natur/teknologi
Naturfag i udskolingen (biologi, geografi, fysik/kemi)
Praktiske fag (billedkunst, håndværk og design, madkundskab)
Samfundsfag
Valgfag / tilbudsfag
Andet fag i grundskolen

10. Synger du i din fritid?

Ja, ofte
Ja, af og til
Sjældent
Aldrig

11. Spiller du eller har du spillet et musikinstrument?

Ja
Nej
Ved ikke

Brug af sang i undervisningen

12. Synger du sammen med dine elever i din undervisning i andre fag end musik?

Tænk tilbage på det sidste år.

Ja
Nej
Ved ikke

Hvis respondenten svarer "Ja" til spørgsmål 12

13. I hvilke af de følgende fag synger du sammen med dine elever?

Vælg gerne flere

Dansk

Dansk som andetsprog

Engelsk

Andre fremmedsprog (f.eks. tysk, fransk, spansk)

Historie

Idræt

Kristendomskundskab

Matematik

Modersmålsundervisning

Musik

Natur/teknologi

Naturfag i udskolingen (biologi, geografi, fysik/kemi)

Praktiske fag (billedkunst, håndværk og design, madkundskab)

Samfundsfag

Valgfag / tilbudsfag

Andet fag i grundskolen

14. Hvor ofte synger du med dine elever i disse fag?

Viser kun de fag, som respondenten har valgt i spørgsmål 13. Musik vises ikke i denne oversigt, selv hvis det er valgt.

I næsten hver undervisningstime

Flere gange om ugen

Ca. én gang om ugen

Et par gange om måneden

Sjældnere end det

Dansk

Dansk som andetsprog

Engelsk

Andre fremmedsprog (f.eks. tysk, fransk, spansk)

Historie

Idræt

Kristendomskundskab

Matematik

Modersmålsundervisning

Natur/teknologi

Naturfag i udskoling (biologi, geografi, fysik/kemi)
Praktiske fag (billedkunst, håndværk og design, madkundskab)
Samfundsfag
Valgfag / tilbudsfag
Andet fag i grundskolen

15. I hvilke sammenhænge bruger du typisk sang i din undervisning (i andre fag end musik)?

Vælg gerne flere
Som opstart på timen
Som afslutning på timen
Som en del af fagligt indhold (fx sprog, historie, kropslige temaer)
For at støtte hukommelse eller indlæring (fx remser, gentagelser)
For at skabe ro, opmærksomhed eller fællesskab
Som del af bevægelse (fx fagter, dans eller fysisk aktivitet)
Som del af trivselsindsats
For at styrke kendskab til egen kultur
For at styrke kendskab til andre kulturer
I forbindelse med højtider eller særlige lejligheder
Andet, skriv: _____
Ingen af ovenstående

16. Oplever du nogen udfordringer ved at bruge sang i din undervisning (i andre fag end musik)?

Ja

Nej

Ved ikke

Hvis respondenterne svarer ja, vis spørgsmål 17. Hvis respondenterne svarer nej eller ved ikke, springes spørgsmål 17 over.

17. Hvilke af følgende udfordringer oplever du?

Vælg gerne flere

Jeg har ikke tid nok i undervisningen

Jeg føler mig ikke tryk ved at synge

Jeg oplever, at jeg ikke har de nødvendige sangfærdigheder

Det er svært at finde sange, der passer til undervisningen og eleverne

Eleverne er ikke motiverede for at synge

Eleverne er uvante med at synge

Skolens fysiske rammer (lokaler, akustik, udstyr) gør det svært at synge

Sang prioriteres ikke på skolen

Andet, skriv: _____

Ingen af ovenstående

Hvis respondenten svarer "Nej" til spørgsmål 12

18. Hvilke af følgende udsagn beskriver bedst, hvorfor sang ikke indgår i din undervisning?

Vælg gerne flere

Jeg ser det ikke som relevant at synge i mine fag

Sang er ikke noget, jeg har tænkt på som en del af min undervisning

Der er ikke tid nok i undervisningen til sang

Jeg føler mig ikke tryk ved at synge

Jeg oplever, at jeg ikke har de nødvendige sangfærdigheder

Det er svært at finde sange eller materialer, der passer til min undervisning

Eleverne er ikke motiverede for at synge

Eleverne er uvante med at synge

Sang prioriteres ikke på min skole

Andet, skriv: _____

Ingen af ovenstående

Dette spørgsmål vises kun, hvis respondenten svarer nej til spørgsmål 12.

Holdninger til sang i skolen

19. Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

Det er vigtigt, at børn lærer at synge i skolen.

Sang hører primært til i musikfaget.

Helt uenig

Uenig

Hverken enig eller uenig

Enig

Helt enig

Ved ikke

Fællessang på skolen

20. Er der på din skole morgensang eller anden fællessang på tværs af flere klasser?

Ja

Nej

Ved ikke

Afslutning

Det var det sidste spørgsmål i undersøgelsen. Tryk på “afslut” for at færdiggøre din besvarelse. Tak for din deltagelse.

